ОРНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 215 (11813)

1968 оной сентябриин 12, четверг

сэн 2 мүнгэн

й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

РХИМ ТАРЯА— РЭҺЭНДӨӨ

„МУУ ҮРЭҺЭНҺӨӨ—ҺАЙН ҮРЭ БҮ ХҮЛЕЭ"

эжэ ажалша таряаша зоной дунда дэмы хэлсэдэггүй. ахынуудай, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дээрэһээ харагтал һайн шанартай, эрхим сортын үрэһэ хэрэглэжэ, һайса элдүүрилжэ шадаһан лэ хүнүүд ороохо таряанай ургаса абана бшуу.

ниие манай республикын олохон колхоз, совхозуудай дээрэһээ гэршэлжэ болохо. Хяагтын аймагай «Родина» (түрүүлэгшэнь И. Агафонов, агроном Ф. Пашкова) жэл рэһэнэй участогуудай таряае амяарлан хуряажа, тэрэнээ ндоо ороохонтой холисолдуулангүйгөөр дары сэ, тэрэ доронь шалгажа үзөөд, складтаа хадагалдаг гу. Үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ зохид һайнаар түхеэрэгдэһэн нүүд тэндэ тодхогдонхой. Бүхы хүдэлмэринь эндэ оньулагданхай. Автомашинаар асарагдаһан таряан ехэ руу хүмэрюулэгдээд, саашаа оньһон аргаар дамжуулагтүрүүн «ОВП-20» машинануудта оруулагдаад, һүүлээрнь машинануудта сэбэрлэгдэнэ. Таряанай һүүл тусхай р үлеэгдэнэ, үрэһэнэй таряан ута хоолойгоор дамжажа, эюулэгдэнэ. Тинхэдэ ороохон жэжэ томоороо илгагда-

эжэ үрэһэнэй таряа намарай намжаа дулаан сагта тарилнарта хүргэдэг ажахынуудай тоодо Түнхэнэй аймагай », Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм», Зэдын XX партн нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай «Победа» болон бусад ууд ороно. Һүүлэй жэлнүүдтэ Бэшүүрэй, Борьёогой, Хү совхозууд, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахынууд нартай, эрхим сортын үрэһэ бэлдэдэг болонхой. Тиикэ колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ ороохо таряанай тог баян ургаса абана ха юм.

д эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари болоагүй. Республикын олонхи колхоз, совхозууд үрэһэ таряае саг соонь тарилгын шанарта хүргэжэ шадана үзэли үбэлдөө газаа досоогуур хэбтүүлжэ, шанарыень ана, хабар болоһон хойно тэрэнээ сэбэрлэжэ үрднигүй баатай болоно бшуу.

эрэгшэ жэлдэ Баргажанай, Загарайн, Хориин аймагуужахынуудта үрэһэ хүрэнгынь ехэнхи хуби тарилгын шахүргэгдэнгүй хүрьһэндэ оруулагдаһан байгаа. Тингэжэ эдэ дурсагдаһан аймагуудай ажахынуудта хүсэд һайн абтаагүй бшуу.

нөө республикын колхоз, совхозуудта ороохото ургаууд түлэг хуряагдажа байна. Эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэнэй ууудай таряан тоог дээрэ орожо захалаа. Тиимэһээ ерээй ургасын түлөө һаналаа хүсэдөөр табиха саг ерээ.

эл республикын олонхи ажахынууд урдынгаа алдуу абтахагүй, үрэһэнэй таряае ургаса хуряалгын түрүүдэрһөө сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ гэжэ оролбайһаниинь һайшаалтай. Байгша ондо хэдэ хэдэн колхоз, уудта үрэһэ хадагалха томо складууд шэнээр баригдаайна. Хуушан складууд сэбэрлэгдэжэ, заһагдажа бэлдэг. Бэшүүрэй аймагай «Дружба», «Победа» колхозууд мүн лэ һайнаар бэлдэдэг болоо. Мүнөө жэл үрэһэнэй ууд баригдаа.

бэшье үшөөл олохон ажахынууд урдынхидаал адли бэлэдхэлгүйгөөр үрэһэнэй участогуудай ургаса хуахалһан байна. Ороохото ургамалнуудые ехээр таридаг Шэбэрэй аймагай «Эрдэм», «Одон» совхозуудта шалзэд үзэхэдэ, эндэ складуудынь заһагдаагүй, үшөө хониоохо хайшалха, хадагалха сагһаа хойшо сэбэрлэгдээшьеайха юм. Мүн иимэрхүү байдал Сэлэнгын, Хориин аймаушарна. Олон газарта шиигтэй таряа хатааха, хүйтэн р үлеэлгэжэ һэбэрээхэ шэнэ арга хүсэдөөр хэрэглэгдэ. Нёдондо зарим ажахынууд шииг ехэтэй таряагаа ехэ до хэбтүүлжэ, шанарынь улам муудуулжа, хабартаа бүхыдэнь һэлгэхэ баатай болоо һэн. Иимэ алдуу эндүү эл гаргажа болохогүй.

рэһэнэй участогуудай ургаса ямар аргаар хуряаха, ороо хаана буулгаха, һүүлээрнь тэрэниие сэбэрлэхэ хүдэлмэыдөө колхоз, совхозуудай агрономуудай үдэр бүриин , хүтэлбэри доро ябуулагдаха зэргэтэй. Сэбэрлэгдэһэн тэрэ дороо лабораторидо шалгагдаад, саашадаа тэрэатааха гү, али дахин сэбэрлээд, складта хадагалха л шиидхэгдэхэ байна.

лхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организад энэ шухала асуудалда анхарал табижа, агроном бүхэн рьнгөө уялгые дүүргэхэ арга олгохо ушартай. Мүнөө үедэ эй таряа буулгаха тоог, машинанууд сэбэрлэгдэхэ, тэрэадагалха складууд заһабарилагдаха, шэнээр баригдаха . Урда жэлнүүдтэл адли үрэһэ хүрэнгээ бүхэли үбэлдөө хэбтүүлжэ, шубуу шонхорой хүнэһэн болгохо, саһа уһадхаха ябадалда эсэс табиха саг ерээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын 1969 ондо ороохо таряанай баян ургаса абахаяа мүнөөнһайнаар бэлэдхэхэ, бүхы үрэһээ ноябриин 15 хүрэтэр эхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй, , таряашан бүгэдын нангин зорилго болоно. Энэ зорилажалтатайгаар бэелүүлхын тула үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлэ үдэр һүнигүй ябуулха, тоог дээрэхи машинануудые ар тааруулжа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ шухала.

рэһэнэй таряа саг соонь сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта эхэ талаар колхоз, совхозуудай агрономууд, тоогуудые ад сэхэ харюусалгатай. Аймагуудай партийна, советскэ, ажахын органууд үрэһэ хааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэриин оһоо нарин хиналта табижа, энээндэ хайша хэрэгээр, хаалта багатайгаар хандаха ябадалтай эрид тэмсэхэ, тоог һайнаар ажалладаг хүнүүдые материальна талаар урмаха хэмжээ абаха уялгатай.

1969 оной тарилгада эрхим сортын, һайн шанартай үрэһэ хүрэхөөр бэлдэжэ абаял.

1968 ОНОЙ СЕНТЯБРИИН 10-най МЭДЭЭН

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН КОЛХОЗДО

ЗАГАНАЙХИД 21.500 ЦЕНТНЕР ТАРЯА ХУДАЛДАБА

Ороохо таряа түргэнөөр, һайн шанартайгаар хуряажа, гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа худалдаха социалис мүрысөө республика дотороо үүсхэһэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхоз абаһан уялгаяа урагшатайгаар дүүргэжэ байна. Хура бороогой хэды һаатуулбашье, мүнөө 4333 гектар таряан хадагдаад, 3159 гектарынь хуряагдажа абтаа. 918 гектар таряан комбайнаар сэхэ хуряагдаад байна. Мүнөө шэниисэнь хуряагдажа дүүрэхэ дүтэлөө.

Сентябриин 11-дэ гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда 21.500 центнер таряа тушаажа, 20 мянган центнер худалдаха түсэбөө үлүүлһэн тухайгаа артелиин хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлбэ. Гүрэндөө бүхы дээрээ 30 мянган центнер таряа худалдаха социалис уялгаяа эдэнэр сентябриин 15 хүрэтэр дүүргэхэ байна.

Колхоз нэгэн доро һолоомоёо суглуулна, намарай паар хахална. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 1000 гектар намарай паар элдүүрилэгдээ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

РЕПОРТАЖ

„АЛТАН БОРОО" АДХАРНА

ҮДЭР ХОНОГОЙ үнгэрхэ бүри намарай түрүүшын ольбон хүйтэнэй амисхаал үзэгдэжэ эхилбэ. Тэнгэриин хаяагаар барбагар хара үүлэнүүд сугларжа, шэрүүнээр һалхилаад, үе-үе бороо хүйтөөр шэрбэнэ. Ой модон, тала дайдын ногооншье үлэ мэдэг шарлажа захалаа.

Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ Жаргалантын голой үргэн ехэ таряалан дээрэ эршэтэ халуун ажал замханагүй. Хайшаашье хара, поли бүхэн дээгүүр комбайнууд түглылдэнэ, сохигдоһон һолоомоной бухалнууд бирайлдана. Алтан шара ороохо шэрэһэн автомашинанууд таряалан—тоог, тоог—бэлэдхэлэй пунктын хоорондо зай забһаргүйгөөр гүйлдэжэл байна.

— Одоол «унаһан малгайгаа абангүй» хүдэлхэ үе ороод лэ байна. Яраагүйдэмнай яашье аргагүй. Намарай ольбон хүйтэн болохо, ехэ бороо хурын орохоһоо урда таряагаа түргэн хуряажа абахые оролдонобди. Ургасашье һайн гаранхай. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 16 центнер шэниисэ абтана. Энээгээр бодоходо бүхыдөө 67 мянган центнер таряа хуряажа абаха аргатайбди. Тиигэбэл түсэбһөө 20 мянган центнерээр ехэ ороохо амбаартаа оруулхамнай гээшэ. Юрэдөөл адууһа малдаашье бардамаар эдюулхэ, гэшүүдтэйшье элбэгээр хубааха талха таряатай байхабди даа,—гэжэ Тельманай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. И. Чимитцыренов хөөрэнэ.

ҮНЭХӨӨРӨӨ энэмнай яһала баясамаар тоонууд байна. Теэд элбэгээр ургаһан таряагаа богони болзорто, монсогоршье ороохо гээлтэдэ оруулангүй хуряажа абаха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго болоно гэжэ колхозой гэшүүд булта һайн ойлгоно. Тиимэһээ эндэ комбайнаар таряа хадажа, хуряажа гү, али автомашинаар таряа зөөжэ, мүн тоог дээрэшье ороохо сэбэрлэжэ байһан хүн бүхэнэй үнэн зүрхэнһөө оролдон, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байһаниинь элитээр харагдана.

Артелиин нэгэдэхи отделениин Далайтан гэжэ газартахи таряанай тоог дээрэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ хоёр зернопульт зэргэ хүдэлжэ, алтан шара шэниисэ аадар шэнгеэр шэдэлүүлнэ. Залуухан хүбүүд, басагад ороохо иишэ тиишэнь этэнэ, обоолно, сүлөө забдагүй хүдэлнэ. Сэбэрлэгдэһэн таряанай обоо дээшээ нэмэжэл байна. Обоогой нүгөө захаһаа хэдэн хүн тусхай транспортёроор таряа прицептэй машинанудта ашаад лэ ябуулна. Энэ үедэ комбайнһаа гараһан ороохоншье баһал машинаар асарагдаад, тоог дээрэ ээлжээ эхигүй буужал байна.

— Энэ жэлдэ тоог дээрэмнай таряан ехэ бууханъ. Мүнөө даб дээрэ эндэмнай таба мянга үлүүтэй центнер ороохон орөо. Тэрэнэй 3 мянга шахуу центнерынь сэбэрлэжэ, бэлэдхэлэй пунктда ябуулаабди. Үдэр бүри 500 центнер таряан гүрэндэ худалдагдана. Түсэбөө дүүргүүтэй байнабди,—гэжэ тоогые даагша Цыремжит Гомбоева хэлэнэ.

— Хэдышье ехэ таряанай буугаа һаань хэхэ газар бии даа. Эндээ 20-30 мянган центнер таряанай баттаха һайн складтайбди. Тоог дээрэхи бүхы талмай цемент-шулуун дэбисхэртэй, гэжэ тоо бүридхэгшэ В. Максаров хэлэнэ.

— Комбайнһаа гараһан ороохо хэр түргэн сэбэрлэжэ, хатаажа абанат?—гээд асуубабди.

— Тэрэ дарыдань. Ороохон хуурайшаг, ехэ холисогүй, сэбэршье байна. Хоёр дахин зернопультаар гаргаад, заримыень амбаарта, бэшыень бэлэдхэлэй пунктда ябуулнабди,—гэжэ тэрэ харюусана.

ЭНДЭ ТАРЯА сэбэрлэлгэдэ Буряадай хүдөө ажахын, мүн багшанарай институдай бүлэг студентнэр оролдосотой һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр хоёр халаанда, үдэр һүнигүй таряа сэбэрлэдэг юм.

Таряа хоорбоороо дүүрэтэр ашаад Улаан-Үдын элеватор абаашахаяа байһан прицептэй мантан томо «Урал-377» автомашинын хажууда ошобобди.

— Нэгэ доро хэды тонно ашанабта?

— 11 тонно. Үдэрэй хоёр эрьесэ хэнэб,—гэжэ жолоошон Н. Р. Лаптев хэлэнэ.

Мүн жолоошод Л. П. Налетов, Н. Ф. Емельянов болон бусад «ЗИЛ-157» машинаар хоёр эрьесэ хэжэ, тус тустаа үдэрэй 16—17 тонно таряа зөөнэ.

Энэ отделениин комбайнуудай дунда баһал эршэтэй шанга мүрысөөн дэлгэржэ, бэрхэ механизатор Николай Дурхеев түрүүлжэ ябанхай. Тэрэ августын 26-һаа хойшо, хүдэлмэриин 14 үдэр соо 550 гектар таряа баал болгоо. Үдэртөө 25—30 га сабшана.

Тус колхоздо бүхыдөө гурба мянган гектарта ургаса хадагдаа гэхэ гү, али бүхы таряанайнь 80 шахуу процентнь хүлһөө буулгагдаа. Тэрэнэйнь хоёр мянга гектарынь хуряагданхай. Ажахы мүнөө гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, даабариһаа гадуур үшөө 6 мянган центнер таряа Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулха зорилготой.

М. НАМЖИЛОВ.

Сэлэнгын аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Таряа зөөдэг машиныс жолоошод (зүүн гарһаа) Леонид Налетов, Николай Лаптев. 2. Гүрэндэ худалдагдаха ороохон автомашинануудта ашагдажа байна.

Авторай фото.

МОДО БЭЛЭДХЭГШЭДЭЙ КОНКУРС

уехэ багша В. И. Ленинэй өө хойшо үнгэрһэн 100 ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр гэһэн мүрысөөн хаа хааүргэнөөр дэлгэржэ байнэ ойдо зорюулагдаһан тускурс соносхогдоод, үнгэр байна.

ая республикымнай модоэй 55 хүдэлмэришэд Хан леспромхоздо сугларжа, модо бэлэдхэгшэдэй конхабаадалсаба.

урсын үрэ дүн согсолхын. гажэлэй эрхимүүдые эли тула жюри эмхидхэгдэйгаа. Дүй дүршэлтэй мэргэ, модоной промышленно үйнэй хүдэлмэришэд, организацинуудай түлөө жюриин гэшүүд болоо. эй технологиин, аюулгүйн эрилтэ сахиха зуураа модэлэй ямар нэгэ ажагэн саг соо һайнаар дүүр залуу хүдэлмэришэд конкурсын ёһоор түрүү һуури эзэлхэ байгаа.

Модо хюрөөдэн унагааха ажал дүүргэхэдээ, Баргажанай леспромхозой Виктор Васильевич Попов түрүү һуури эзэлбэ. Хоёрдохи һуурида Хандагатайн леспромхозой В. А. Голубев, гурбадахи һуурида Итанцын леспромхозой В. И. Михайлов гараһан байна. Модые гэшүүһэ намааһаань сэбэрлэхэ ажалые эгээл түрүүлэн һайн шанартайгаар Ольга Константиновна Назимова (Хориин леспромхоз) дүүргээ.

Баргажанай леспромхозой Петр Яковлевич Юринский трактористнуудай дундаһаа шалгарһан байна. Хуртэйн леспромхозой тракторист Николай Максимович Елистратов, Хандагатайн леспромхозой тракторист Виктор Феоктистович Мясников 2-дохи, 3-дахи һууринда гараа.

Модые сортлон тайрашадай дундаһаа нүхэд Н. И. Хлебников (Итанцын леспромхоз), В. П. Игумнов (Хандагатайн леспромхоз), В. С. Карбаинов (Худанай леспромхоз) түргэнөөр, һайнаар энэ ажал дүүргэжэ, түрүү һуури эзэлээ. Прицепщигүүдэй дундаһаа С. В. Бурцев, В. Г. Бекетов, Л. В. Афрюткин эрхимлэн гараа.

Конкурсдо түрүүлжэ гараһан, эрхим мэргэжэлтэ байһанаа харуулһан түрүү модошодто баян ёһололой оршон байдалда шангууд барюулагдаба.

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн эрхимүүд, ВДНХ ошохо путевкоор шагнагдаа.

Республикын модошодой конкурс харалгада түрүү һуури эзэлһэн модошод сентябриин һүүл багаар Эрхүүгэй областиин Большереченскэ леспромхоздо үнгэргэгдэхэ зональна мүрысөөндэ хабаадалсаха юм.

В. СТУПИН.

ҺҮҮЛЭЙ ЗОНИИН

ЧССР-эй правительствын түлөөлэгшэ Москва ерээ

Чехословакиин Социалис Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ Олдржих Черник хэлсээ хэхын тула сентябриин 10-да Москва ерээ.

О. Чернигтэй хамта Чехословакиин Социалис Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Ф. Гамоуз, ЧССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр В. Валеш ба бусад Москва ерэлсэһэн байна.

(ТАСС).

Совет-чехословак хэлсээн

Сентябриин 10-да Москвада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Чехословакиин Социалис Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ О. Черник гэгшэдэй хоорондо хэлсээнүүд хэгдээ.

КОММЮНИКЕ

Сентябриин 10-да Москвада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Чехословакиин Социалис Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ О. Черник гэгшэд хэлсээнүүдые хээ.

Эдэ хэлсээнүүдтэ Совет талаһаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо М. Р. Кузьмин;

Чехословакиин талаһаа—ЧССР-эй Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Ф. Гамоуз, ЧССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр В. Валеш, ЧССР-һээ Москвада байдаг элшэн сайд В. Коуцкий гэгшэд хабаадалсаа.

Хоёр гүрэниие һонирхуулдаг экономическа хэдэ хэдэн ехэ асуудалнууд хэлсээнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Тусхайлан хэлэбэл, Советскэ Союзһаа Чехословакиин Социалис Республикада байгаалиин газ, нефть, түмэрэй руда (окатыш) болон бусад товарнуудые худалдан үгэхэ тухай, тэрэшэлэн Чехословакиһаа Советскэ Союзда газапроводой булад сорогонуудые, ехэ ашаа тээхэ ашаанай автомобильнуудые, элдэб түхеэрэлгэ, трикотаж, гутал болон бусад товарнуудые худалдаха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Тус хэлсээнүүдэй үндэһөөр СССР-һээ Чехословаки худар хэдэн жэлэй турша соо байгаалиин газ дамжуулха тухай, Советскэ Союзай газар дээрэ газопровод барилгын талаар харилсаа холбоо байгуулха тухай хэлсээн СССР-эй Правительствын, ЧССР-эй Правительствын хоорондо баталагдаа. Бусад экономическа асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсоод, зохихо протокол болгон бэшэбэ.

Энэл үдэр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Правительствын Түрүүлэгшэ О. Черник, ЧССР-эй Правительствын түрүүлэгшын орлогшо Ф. Гамоуз гэгшэдтэй уулзаһан байна.

1968 оной августын 23—26-най үеэр Москвада хэгдэһэн хэлсээнүүдэй үргэлжэлэл болгон, тус уулзалгын үедэ политическэ асуудалнуудаар һанал бодолоо тодорхойгоор зүбшэлдөө.

Москвадахи хэлсээнүүдһээ эшэ үндэһэтэй тодорхой ябуулгануудые бодото дээрэнь сэхэ шууд бэелүүлхэ гээшэ мүнөөнэй оршон байдалда гол шухала зүйл болоно гэжэ батаар этигэнхэй байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Хоёр ороной арадуудай ашаг туһада, социалис хани нэгэдэлээ улам бэхижүүлгын, Варшавска договорой аша үрые улам дээшэлүүлгын ашаг туһада социалис ёһоор һаналаа нэгэдэһэнэй, бэе бэеэ хүндэлэлсэһэнэй, адли тэгшэ эрхэтэй байлтын үндэһөөр тон үргэн харилсаа холбоо байгуулхаар бэлэн байдагаа Советскэ Союз ба Чехословаки дахинаа лаблан элирхэйлбэ.

Совет-чехословак хэлсээнүүд болон уулзалга хани, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

О. Черник бусаба

Чехословакиин Социалис Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ Олдржих Черник сентябриин 10-да эхэ ороноо бусаба.

Аха дүү хоёр ороной гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ О. Чернигые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров болон бусад тушаалтад үдэшөө.

Үдэшэжэ ерэһэн хүнүүд О. Чернигтэй хамта нютагаа бусалсаба.

(ТАСС).

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Б. Г. ГОНЧИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, советскэ болон ажахын органуудта удаан сагта һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Яруунын аймагай ажалшадай депутадуудай Эгэтын Адагай сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Базаржап Гончикович Гончиковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной сентябриин 11.

Дэлхэйн пролетариадай агуухэ вождь Владимир Ильич Ленинэй дүрэ зурагые революциин һүүлээр бүтээһэн уран зураашад тон үсөөн юм. Илангаяа уран зурааша Васильевай зурагууд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой. Тиихэдэ В. И. Ленинэй үшөө амиды байхада, уран зурааша Н. Альтман тэрэнэй дүрые зураһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Альтманай альбомһоо абтаһан нэгэ хуудаһан. Энээнине уран зурааша 1921 оной апрель һара соо В. И. Ленидэ бэлэглэһэн юм.

ТАСС-ай фото.

ТҮҮХЫН АЛДАРТА ХУУДАҺАН

ҺАЯХАН эмхидхэгдэһэн Улаан Армиин частьнууд Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн Симбирск хотые (мүнөөнэй Ульяновскые) 1918 оной сентябриин 12-то сагаан чехүүдһээ, сагаантанһаа сүлөөлһэн юм.

Симбирск шадар туйлаһан илалта тухайдаа нэгэдэхи армиин сэрэгшэд Владимир Ильич Ленидэ элидхэһэн телеграмма доторoo иигэжэ бэшэһэн юм:

«Хүндэтэ Владимир Ильич! Танай түрэһэн хотые эзэлэн абалга—танай нэгэ шархын харюу болохо, хоёрдохиин түлөө—Самарые абахабди».

Удаашье болонгүй иимэ харюу ерээ һэн: «Минии түрэһэн хотые —Симбирскые абалга—минии шарха боохон эгээн эдэгэсэтэй, эгээн һайн уялаа гээшэ. Тамир шадални тон ехээр нэмэбэ, согтой хүхюун байнаб. Илалтаарнь улаан сэрэгшэдые амаршалнаб, эдэнэй оролдолгынь түлөө бүхы ажалшадай үмэнэһөө баясхалан хүргэнэб».

Бэлигтэй совет полководец М. Н. Тухачевскиин командалга доро ябаһан Зүүн фронтын 1-дэхи революционно армиин частьнууд иимэ дайшалхы ябуулга хэһэн юм. Симбирскые сүлөөлхэ зорилготой манай сэрэгүүдэй ябуулга 1918 оной августын хахадһаа эхилһэн байдаг. Симбирск тээшэ Симбирскэ дивизи, тэрээнһээ урдуур, Инзенскэ дивизиин частьнууд, Пензэ — Сызраниин түмэр замые зулан Пензенскэ дивизи добтолго хэһэн юм. Симбирскые алдахаһаа айһан дайсан Казань шадарһаа өөрынгөө резервые иишэ асараа бэлэй. Симбирскые абаха гэһэн түрүүшын һэдэлгэ бүтээгүй һэн.

Манай сэрэгүүд абаһан газарнуудтаа бэхижээд, хотые эзэлхэ шэнэ операцида бэлдэжэ ороо бэлэй. Сагаантанай эсэргүүсэлтые нуга даража шадаагүйн шалтагаанууд анхаралтайгаар шэнжэлэгдэһэн байна. Тиигэһэнэй удаа журамаа бэхижүүлхэ, революционно шанга гурим тогтооxo хэмжээнүүд абтаа һэн. Эдэ бүгэдые бэелүүлһэнэй һүүлээр Зүүн фронтын сэрэгүүд дайшалхы ябуулгануудаа эхилһэн байна.

Симбирск худар добтолхо гэһэн шэнэ приказ 1918 оной сентябриин 8-да гараа.

Сагаантан үсэдөөр эсэргүүсээ һэн. Тосхон бүхэниие дай хэжэ абадаг байгдаа. Сентябриин 10-най дүүрэхэ багта Курскын полк хараалһан газартаа хүрэжэ шадаа. Солдатска Слободо шадарай районһоо манай артиллери сентябриин 12-ой урда һүни хотын зүүн хойто, баруун захые буудажа ороо һэн. Дайсан түрүүшээр забда залигүй буудажа байтараа зуг татаад, яаралтай сухарижа эхилээ бэлэй.

Граждан дайнай алдарта баатар Г. Гайн (Бжишькянцын) командалжа ябаһан Симбирскэ дивизиин частьнууд хото руу добтолжо эхилбэ. Сентябриин 12-ой үүр сайжа байха үедэ түгэс илалта туйлагдаа һэн. Дивизиин частьнууд хото худар сүмэрэн ороод, тэрьедэжэ үрдеэгүй сагаантанай зарим подразделенинүүдые усадхажа эхилээ бэлэй. Үдэ багта город дайсанһаа сүм сүлөөлэгдөө.

Дайсанда мэдүүлэнгүйгөөр сагаантаниие хажуу талаһаань сохиһон Курска полк энэ операциие амжалта түгэсөөр дүүргэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн юм. Тус полкын эдэбхитэй, маневр һайнтай ябуулганууд хотые абахын түлөө байлдаануудай хуби заяае шиидхээ һэн.

Симбирскые эзэлхэ үедэ баян трофей абтаһан байна. Дайсан Волгын зүүн бэе тээшэ сухариһан юм.

Волгын зүүн бэеын газарнуудые сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаанууд хүнгэн бэшэ байгаа. Волгые гаталха гарасанууд тулюур болошоһон байба. Хүүргэдэ дүтэ байһан нефтьтэй хоёр баржые дайсан галдажа үрдеэ. Ехэ галай гэрэлдэ дайсан һүниндөө тэрэ хүүргэ худар тудалжа буудаха аргатай болоһон. Зүгөөр дайсанай пулемёдуудай, артиллериин хэды шангаар буудажа байбашье. бронепоездын буудалга һамбаашалан Улаан Армиин частьнууд хүүргэ дээгүүр эрэлхэг зоригтойгоор гараад, Заволжско бүхы районие сентябриин 14-эй үглөөгүүр дайсадһаа сүлөөлһэн юм.

Совет хүнүүд В. И. Ленинэй түрэһэн нютагай сүлөөлэгдэһөөр 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэдээ, революционно нэгэдэгээр армиин алдарта сэрэгүүдтэ баясхалан хүргэнэ. Тэдэнэрэй баатар хэрэгүүд арадай дурасхаалда хэтэдээ үлэхэл.

Яков ГОРЕЛИК.
Сэрэгэй эрдэмэй кандидат.
(АПН).

В. И. ЛЕНИНТЭЙ УУЛЗАҺАН ТУХАЙ

Орёлой литература шэнжэлэгшэ М. В. Минокин һонин документ тамтай наринаар хадагалжа байдаг. Тэрэнь Совнаркомой хэрэгүүдые эрхилэгшэ В. Д. Бонч-Бруевичай 1953 ондо М. В. Минокиндо эльгээһэн бэшэг. Орёлой уран зохёолшо Иван Егорович Вольновтой агууехэ вождиин уулзаһан тухайда тэрэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ. «Ажабайдалай үдэрнүүд тухай повестьнуудай» авторые Владимир Ильичэй мэдэдэг байһан тухайда А. М. Горький нэгэтэ бэшэ дурдаһан юм. «Энэ ном уншаад, ехэтэ һонирхооб» гэһэн Ленинэй үгэнүүдые Алексей Максимович «В. И. Ленин» гэжэ суута очерк соогоо дурдана. Таряашан-уран зохёолшо Вольнов «нютагайнгаа таряашадай делегацитай хамта Ленинтэй, М. И. Калининтай уулзаһан юм» гэжэ Горький бэшэһэн байгаа.

И. Е. Вольнов (нюуса нэрэнь Иван Вольный) ажабайдалай орёо, хүшэр зам гаталан гараа. Үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн, хүдөөгэй багша болоһон, эсернүүдэй партида ороһон, таряашадай дунда агитаци ябуулһан байгаа. 1905 ондо помещигэй байра худар добтолхо бэлэдхэл хэлсэһэнэй түлөө түрмэдэ хаагдаһан. Удаань Мценскын исправнигые алаха һэдэлгэ гаргаа гэгдэжэ дахинаа түрмэдэ һууһан, Сибирь сүлэгдэһэн юм. В. Е. Вольнов 1910 ондо сүлэлгын газарһаа тэрьелжэ хилын саана гараад, Капри арал дээрэ А. М. Горькитой уулзаа бэлэй. Алексей Максимовичай заабаряар эндэ түрүүшынгээ повесть бэшэһэн юм. Тэрэнь революциин урда тээхи ород тосхоной байдалые үнэн зүбөөр харууланхай.

1917 ондо И. Е. Вольнов түрэл орондоо бусаа һэн. Эсернүүдһээ хахасаад, нютагтаа литературна, ниитын хүдэлмэри ябуулаа. Иван Вольнов эндээл Октябриин революциие угтаа.

Нютагай засагай зургаануудта шурган ороһон дайсан этэгээдүүдэй хардалгаар Вольнов 1919 ондо дахинаа тушаагдаһан байгаа. Одоол тиихэдэ, Вольновой хуби заяанай шиидхэгдэхэ үедэ, Орловско губерниин түйсэдхэхэ комитедтэ Ленин иимэ телеграмма эльгээгээ һэн: «Уран зохёолшо Вольный хаагдаад байна. Хэрэгыень мүрдэхэдөө ехэл болгоомжотойгоор, үнэн зүбөөр хандахые Горький, тэрэнэй нүхэр, гуйна. Нарин хиналта доро сүлөөлхэдэ болохогүй юм гү? Телеграфаар мэдээсэгты. Совнаркомой түрүүлэгшэ Ленин». Энэл адресаар эльгээһэн ондоо телеграмма соогоо уран зохёолшын бүхы гар бэшэгүүдыень дары түргэн Москва эльгээхые Владимир Ильич дурадхаһан байна.

Вольновой сүлөөлэгдөөд, 1919 оной октябрьда Москва ерэжэ Ленинтэй уулзаһанайнь удаа энэ хоёрдохи телеграмма мэдээжэ болоһон байгаа хаш. Тэрэ уулзалгын ушар байдалые, Владимир Ильичэй Вольновтой хэһэн хөөрэлдөөнэй удха шэнжые мэдэхын тула, литература шэнжэлэгшэ М. В. Минокин удаан хүдэлмэрилһэн байха. Архивууд, литература соо бэдэрхэдэнь, хэрэгтэй материал олдоогүй. Гэбэшье Владимир Ильичэй сэхэ хүтэлбэри доро хүдэлмэрилһэн В. Д. Бонч-Бруевич тэрэ үеын үйлэ хэрэгүүдэй бодото гэршэнь байгаа.

М. В. Минокин Совнаркомой хэрэгүүдые эрхилэгшэһээ һонин бэшэг абаһан юм.

«...Иван Вольный сүлөөлэгдэн сасуугаа Москва ерээд, вокзалһаа сэхэ Кремльдэ, намда ерээ һэн. Газетын саарһаар оройжо хэрээһэлэн уяһан томохон багса асараад, «энэ минии гар бэшэгүүд, минии хамаг баялиг гээшэ, хадагалхыетнай гуйнаб» гэбэ.

Тиихэдэ заводһоо ерэһэн хүнүүд Владимир Ильичтэ ороод байһан юм. Уулзалгын дүүрэхэтэй сасуу, Иван Вольный ерээд байна гэжэ мэдээсээ һэм. Владимир Ильич зэргэлээд байһан таһагтамнай орожо ерээд, Иван Вольные хани ёһоор угтажа, гарынь шангаар бариад, кабинедтээ оруулаа бэлэй. Хараһан, үзэһэн юумэнүүд тухайдань хоёр час үлүүтэй соо Вольновтой хөөрэлдөө бэлэй.

— Иигээд юу хэхэ һанаатай байнабта?—гэжэ Владимир Ильич асууба.

— Росси соогуур нэгэ бага зайха хүсэлтэйб. Волго шадарааршье ябаха һанаан бии. Бүхы һонирхолтой, анжармаар юумэн тухай бэшэхэб...

— Үнэхөөр ябаха хүсэлтэй һаатнай, танда хамгаалгын грамота үгэхэбди. Танда ямаршье һаад ушаруулхагүйһөө гадна, туһа хүргэхэ байха. Манай революционно үе саг тухай повесть бэшэхэт. Хаана юу хэжэ байһанаа манда дуулгаарайгты...

Владимир Ильич тэрэ дары Совет засагай нютагай зургаанудтэ хандаһан үнэмшэлгэ бэшээ һэн. Тэрэнэй копинень буулгажа, номер табижа тамга дараад, Вольныдо барюулаа һэмди.

Эдэ минии гар бэшэгүүд,—гээд Владимир Ильичтэ хандаба.—Танай архивта хадагалхыемни зүбшөөгыт. Бусахадаа орожо, дахин уншахаб. Эндэ бүхэли том болохоор рассказууд бии. Урдань цензураар хоригдоһон юм.

Энэ пакедыетнай архив соогоо хадаглахадамнай болохо гээ һэм.

— Тиихэ хэрэгтэй,—гэжэ Владимир Ильич дэмжээ һэн. Иван Вольный Ильичтэ тиигэжэ үдэшүүлээд, ехэл баяртай мордоо бэлэй.

Энэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр Иван Вольный уданшьегүй Поволжи ошоо һэн. Эндэ хараһан, үзэһэнөө «Уулзалга» гэжэ повесть дотор бэшэһэн юм. Тэрэ повестьнь эсернүүдэй хорото хэрэгүүдые элирүүлһэн байгаа.

В. И. Ленинэй янза бүриин хүнүүдтэй уулзаһан, хөөрэлдэһэн тухайда бултыень мэдэнэбди гэжэ хэнэйшье баталан хэлэжэ шадахагүйнь элитэ. Ленинэй ажал ябуулгын һонин баримтануудые мэдэхэ тэрэ үеын хүнүүдэй дурдалгын али тухай шухала байһан тухайда энэ статья соогоо тухайлан тэмдэглэхые хүсэһэн байнабди. Тэдэнэй тоодо В. Д. Бонч-Бруевичай бэшэг оролсоно.

И. ПОЛУШИН,
ТАСС-ай корр.

ПОЛИТИНФОРМАТОРНУУД ТЭДЭНЭЙ ШАДАБА[...]

Улаан булан соо хүн зон дүүрэн. Эндэ сугларагшад үгэ хэлэжэ байһан хүниие ехэ анхаралтайгаар шагнана. Хожомдожо ерэгшэдэй һаршаганалдахадань, эндэ һуугшадай нэгэн бү шууягты гэжэ сухалдана. «Хаанаһаа, эдэ бүгэдые бултыень мэдэдэг хүн гээшэб!..» гээд зэргэлжэ һууһан хоёр хүнэй нэгэниинь нүгөөдэдөө шэбэнэнэ. Иигэжэ хүн зоной анхарал татадаг оратор хэн бэ гэхэдэ, Василий Петрович Мурашкин, политическэ информаци хэдэг хүн.

Материалаа гүн гүнзэгыгөөр мэдэдэг, тон һонирхолтой, тодо һонор тоо, баримтанууд болон жэшээнүүдые харуулалсадаг, тэдэнэй холбоо шадамараар харуулдаг, эдэ бүгэдэн тухай бодомжолжо үзэдэг, тиигэжэ шагнажа һууһан хүнүүдые зүб тобшолол хүүлжэ һургадаг — иимэ шадабаритай политинформатор юм.

Василий Петровичой Баруун Германиин эзэрхэг түримхэй этэгээдүүдэй дайн сэрэгээр жүрөөдэжэ байһан тухай, тэдэнэй газар уһа булимтаран абахаяа һэдэдэг тушаа, мүн залуушуулые баһа мэхэ гаргажа тархиинь эрьюулдэг онол арга тухайнь социалис лагериин оронуудта, илангаяа Совет гүрэндэ зэбүүрхэл һэжэглэл түрүүлдэг тухайда хөөрэжэ байхадань би нэгэтэ шагнажа байгаа һэм.

Үһөө хяһаа нэхэдэг эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү хүсэнүүд тухай, эб найрамдал ба аюулгүй байдалай түлөө Советскэ Союзай Агуухэ үүргэ тухай В. Мурашкин хөөрэнэ. Коллективэй шухала зорилгонууд тухай политинформатор хүряангыгаар тогтон хэлэнэ. Тэрэньшье хүн бүхэндэ эли ааб даа—шэн габьяата ажалаараа Эхэ оронойнгоо хүсэ шадал улам бүхэжүүлхэ болоно.

Гусиноозерск шахтоуправлениин партийна организациин олонхи политинформаторнууд хүдэлмэреэ иимээр эмхидхэдэг байна. 1967 онһоо үзэл сурталай иимэ хүдэлмэрилэгшэд—политинформаторнууд хүдэлжэ эхилһэн. Тиигээшье һаа партийна организациин ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэридэ эдэнэр һууряа бүхөөр эзэлжэ шадаа. Политическэ информаторнуудта хүнүүд дуратай болонхой, тэдэниие хододоо хүлеэжэ байдаг.

— Хоёр, гурбан үдэр соол манай политинформатор коммунист П. Балалаешниковай ошоогүй һаа,—гээд 7/8 шахтын партгруппорг Г. С. Назаров хөөрэнэ,—хүнүүд политинформатор юундэ ерэнэгүйб гэжэ боһожо һаладаггүй. Улас түрын байдалда боложо байһан ушар байдал тухай хөөрэжэ үгэгты, дэлхэй дээрэ юун һонин болоноб гэхэ мэтээр асуудал табижа һаладагтүй юм.

Иимэ хүндэтэ партийна даалгабари дүүргэжэ ябадаг хэдэн олон эдэбхитэд хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой. Өөһэдынгөө һанамжа бодомжо тухай хүнүүд хэлэдэг, удаань хэгдэхэ политическэ информациин темэ тушаа һанамжаяа хэлэдэг байна. Эдэ хэлэһэнээ батадхахын тулада шахтын ахалагша экономист Артомон Хангаевич Антохоновой хүдэлмэри дээрэһээ жэшээ харуулая.

Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон байдал, Вьетнамай асуудал, Европын аюулгүй байдал—эдэ бүгэдэн орёо бэрхэшээлтэй асуудал байһан туладаа хүнүүдэй анхарал татадаг, эдэ асуудалнуудаар хүнүүд хододоо һонирходог байһаниинь ойлгосотой. Дэлхэй дээрэ боложо байгаа оршон байдалые, үйлэ хэрэгүүдые гүн гүнзэгыгөөр ойлгохые оролдоно. Эгээл иимэһээ политическэ информатор хэрэгтэй, миин лэ уялга дүүргэхын тэдыдэ бэшэ, харин энэ хэрэгтээ үнэхөөрөө дурлаһан, өөрынгөө үүргэ ёһотоор ойлгоһон хүн хэрэгтэй бшуу. А. Антохонов тон иимэ хүн юм.

Зүүн урдахи Азида Америкын эзэрхэг түримхэй хэрэг тухай темые энэ хүн дүрбэн ондоо болгожо таһалаад, 25—30 минута соо хөөрэлдөө хэхэ гэжэ хараалһан байна. Среда бүхэндэ улаан булан соо 40—50 хүн хододоо сугларадаг гуримтай. Среда—политическэ информациин үдэр гэжэ олонхи хүнүүд мэдэхэ болонхой. Тиимэһээ уряалгүйгөөр хүнүүд сугларадаг юм. Иигэжэ нүхэр Антохонобой хөөрөөн хүнүүдэй сэдьхэл ханаадаг. Хөөрэлдөө хэхэ оншо аргада һураһан, зураглан харуулһан зүйлнүүдые шадамараар хэрэглэдэг, шагнажа байһан хүнүүд хэр анхарнаб гэжэ энэ хүн ехэ хёрхоор ажагладаг гуримтай. Тиимэһээ хөөрэжэ байхадаа хүнүүдэй анхарал, сэдьхэл зүрхэ дууһан буляан шэглүүлжэ шададаг шэдитэй.

— Эдэ бүгэдэшни миин өөрөө ерэ[...] гэжэ Артомон Хангаевич ажаглана.—Ех[...] уншаха, шэнжэлхэ, тобшолхо хэрэгтэй бол[...] тура бэдэржэ олохо гээшэмнай тон шуха[...] шээнь, пропагандист энэ талаар манһаа[...] рэ байдалтай. Программа, учебник байха. Т[...] биднэртэ тон шэнэ тоо, баримтанууд хө[...] дэшни заримдаа байхагүй.

Энэ хүнэй ажаглалта тон зүйтэй бай[...] политинформаторнуудта туһаламжа хэр[...] гээшэ. Партиин райком иимэ туһаламжа[...] жаруужа тухай бодомжолно.

Шахтоуправлениин олонхи участогууд[...] кэ информаци яһала саг соогоо хэгдэдэг бо[...] хүдэлмэри хэжэ шадаха дүршэлтэй, бэлэ[...] хүнүүдые оложо табиһанай ашаар энэ х[...] байна. Түрүүшээр дутагдалнуудшье гара[...] даа. Тиигээшье һаа партийна организаци[...] түлэб һайнаар эмхидхэһэн байна. Томо[...] бригада бригадаар хубаагдажа политинф[...] даалгагданхай.

Мүнөө эндэхи партийна организацида[...] форматор хүдэлнэ. Эдэнэй олонхинь [...] һайнтай инженернүүд, технигүүд юм. Га[...] равленидэ хүтэлбэрилэгшэдэй, «Знани» б[...] торнуудай элидхэл, лекцинүүдтэй таара[...] тическэ информаци хэгдэдэг. Жэшээнь, КП[...] Пленумэй тогтоол гү, али СССР-эй Вер[...] сессиин шиидхэбэринүүдэй баталан абтаха[...] управлениин партийна комитет хүтэлбэри[...] рилэгшэдтэ хэрэгтэй материалнуудые үгэ[...] дэй тусхай үдэр үнгэргэдэг гуримтай. [...] хүтэлбэрилэгшэд, шахтанууд болон учас[...] чальнигууд иимэ үдэр ажалшадтай уу[...] правительствын документнүүдые хөөрэжэ [...]

Шахтоуправленидэ политическэ инфор[...] ябуулдаг хүдэлмэри нэгэ гуримтай болож[...] тийна комитет бүхэли жэл соо, квартал [...] эмхидхэхэ һуралсалай түсэб табидаг юм. [...] гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэ[...] литинформаторнуудай шадабари, мэргэжэ[...] хэ хэшээлнүүдые үнгэргэхөөр түсэблэдэг. [...] жэлэй апрель соо эдээндэ зорюулжа, мүнө[...] рондын коммунис хүдэлөөн тухай лекци ун[...] тэрэ семинар дээрэ ораторска искусство т[...] үнгэргэгдэһэн байгаа. Сентябрь соо үнгэр[...] нарай темэ гэхэдэ, «мүнөөнэй оршон байда[...] темын тэмсэл», «лекци гү, али хөөрэлдөө [...] нэмэжэ хэрэглэхэ материалнууд тухай» гэ[...] болоно.

Бүхы һалбаринуудаар хүдэлдэг полити[...] дай семинарнуудые үнгэргэхэ тухай па[...] дарна түсэб соогоо хараалһан байна.

Участок участогуудта хүдэлдэг полити[...] дай хүдэлмэриие соёл суртал эрхилдэг пар[...] тариин орлогшо ударидадаг юм. Хүдэлмэр[...] бидаг, тоо бүридхэл, хиналта хэдэг, зари[...] маторнуудай хүдэлмэри тухай партийн[...] шагнадаг. Шахтоуправленидэ бригада, уча[...] һара соогоо дүрбэ-табан хөөрэлдөө, нэг[...] үнгэргэхөөр түсэб табигданхай.

Хүдэлмэриин эхилхын урда тээ—хү[...] шахта руу орохынь урда тээ политическ[...] хэгдэдэг гуримтай. 20—30 минута соо иим[...] болодог юм. Хүдэлмэриин табан үдэрэй не[...] байхадаа, мүн энэ үйлэдбэриин онсо и[...] абалсажа, халаануудай һэлгэлсэхэ үедэ[...] ажалай һүүлээр информаци хэгдэдэг болон[...]

Шэнэ түхэлэй энэ хүдэлмэриин харюу[...] һаниие хараадаа абажа, Гусиноозерск ш[...] ниин партийна комитет, цехүүдэй парти[...] цинууд политическэ информациие мүнө[...] хүрэмөөр, улам һайнаар эмхидхэхэ гэжэ [...]

Д. ЦЫ[...]
КПСС-эй Сэлэнгы[...]
политическэ гэгээрэлэй кабине[...]

ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИИН ШЭНЭ ГУЛАМ[...]

Новосибирскэ худалдаа наймаанай институдай һуралсалай консультационно пункт манай республикада хүдэлжэ эхилһээр 6 жэл болобо. Худалдаа наймаанай олон хүдэлмэрилэгшэд эндэ заочноор һуража, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг байгаа. Жэл бүри 60—70 хүн дээдэ эрдэмтэй боложо гарадаг байгаа.

Мүнөө УКП-гэй һуури дээрэ энэл институдай филиал нээгдэхээр бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тус филиалай дэргэдэ 500 хүн заочноор һураха юм. Дүрбэн ондоо мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаха түсэбтэй: худалдаа наймаанай экономистнуудые, бухгалтернуудые, промышленна эд бараанай, эдеэ хоолой продуктнуудай мэргэжэлтэдые бэлдэхэ юм. Жэл бүри 100—150 хүнүүд энэ филиалда заочно һуралсалда абтажа байха.

Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй, Эрхүүгэй областиин х[...] наймаанай организацинуу[...] дэлмэрилэгшэд эндэ [...] юм.

Кооперативна техникум[...] һан байшанда, мүн хэлхэ[...] бооной техникумэй байша[...] филиал мүнөө дээрээ бай[...]

Г. СКВОР[...]
совет худалдаа най[...]
Новосибирскын коопер[...]
институдай УКП-е да[...]

КОМБАЙНУУД ОЛООР ГАРГАГДАХАНЬ

Комбайн бүтээдэг Красноярскын завод шэнэ түхэлэй комбайнуудые гаргажа эхлэһэ[...] юуб гэхэдэ, «Сибиряк» СКД-5 түхэлэй таряа хуряалгын шэнэ машина болоно. Энэ комбай[...] ряахадаа тон һайн, һайнаар сохидог, хүсэд эдеэшээгүй таряаешье хуряажа шададаг байн[...] урда тээхи комбайнууд нойтон таряа хадахадаа ехэ орооһо гээдэг, үдхэн ургасада хахада[...] юм. Харин энэ комбайн ямаршье ургасада тусхай нэмэри түхеэрэлгэгүйгөөр ябажа шадаха[...] рабантай молотилкань комбайнай хүдэлмэридэ ехэхэн туһатай. Юуб гэхэдэ, энэнэй урда т[...] барабантай СК-4 гэһэн машинанууд түргэн хахахаяа һанадаг һэн. СК-4 комбайнай нэгэ час[...] да 1,4 гектар таряа хадахада, СКД-5 комбайн 2,14 гектарые абажа шадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СКД-5 түхэлэй комбайн.

ТАСС-ай [...]

ЗАГАРАЙН АЙМАГТА

Аймагай соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитбригадынхид үдэр бүри шахуу холын отара, гүүртэнүүдээр, тарьалангай стануудаар һонирхолтой концерт харуулжа байдаг заншалтай. Иигэжэ тэдэнэр малшад, механизаторнуудые шэнэ шэнэ дуу, хатартай танилсуулна.

Бүри һаяхан эдэнэрнай Ацагад һууринай клуб соо концерт харуулжа, тэндэ сугларагшадые ехэтэ баясуулһан байна. Гална агитбригадын гэшүүд Альбина Савельева, Тамара Данилова, Татьяна Рудницкая гэгшэдэй гүйсэдхэһэн уян нугархай хатарнуудые, хурса хонгёо хоолойень харагшад һайшаажа, нэрьемэ альга ташалгаар хүндэлөө. Концертын һүүлээр һууринай ажалшад концерт харуулагшадта һайниие хүсөөд, хойшодоо таһалгаряагүй айлшалжа байхыень уриһан байна.

* * *

Барилгашадай ажаһуулаг Онохой тосхон жэл ерэхэ тума түхэл шарайгаа хубилгажа байнхай. Эндэ байрын шэнэ гэр, магазинууд хаяа хадхан жэрылдэнэ.

Һаяшаг эндэхи олониитын эдэбхитэд сугларжа, өөһэдынгөө хүсөөр стадион бариха тухай хэлсэжэ, зохихо шиидхэбэри абаһан байна. Мүноо эдэбхитэдэй гаргаһан үүсхэлээр стадионой барилга түлэг дундаа ябажа байнхай.

* * *

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг сэсэгүүдэй выставкэ һаяшаг Загарай тосхондо эмхидхэгдээ. Эндэ аймагай хори гаран садовод болон сэсэг таригшад хабаадалсаһан юм. Е. Школьниковой, М. Курилинай. Е. Банновай выставкэдэ табиһан үнгэ бүриин баглаа сэсэгүүдые харагшад үндэр сэгнэлтээр тэмдэглэһэн байна.

* * *

Үнгэрһэн хэдэн үдэрэй саада тээ аймагай соёлой байшангай үргэн ехэ зал соо соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй семинар болоо. Энээндэ хүдөөгэй клубуудай болон библиотекэнүүдэй 40 гаран хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаһан байна. КПСС-эй райкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагша В. Климашевский таряа хуряалгын үедэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ябуулха зорилго тухай элидхэл хэһэн байна. Удаань ВЛКСМ-эй 50 жэлэй, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан ямар хүдэлмэриин хэгдэхэ тухай соёлой таһагые даагша В. Ламухина дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Семинарай һүүлээр аман үгын журнал эмхидхэгдэжэ, лекци уншагдаһан байна.

* * *

Һаяшаг Загарай тосхоной захада ой модоор хүреэлэгдэнхэй үзэсхэлэн гоё газарта аймагай түрүү хонишод сугларжа һайндэрлэһэн юм. Эндэ Загарайн үйлэдбэриин управлениин начальник Н. М. Сапрыкин үнгэрһэн найма һарын туршада хонишодой туйлаһан амжалта, мүн саашанхи зорилгонууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Һүүлээрнь зарим түрүү хонишодто Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Г. ГЫПЫЛОВ.

...РЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ДИВНОГОРСК. Красноярска ГЭС-ые баригшад гурбадахи агрегадаа ашаглалгада үгэбэ. Ингэжэ энэ агрегат промышленна ток үгөө.

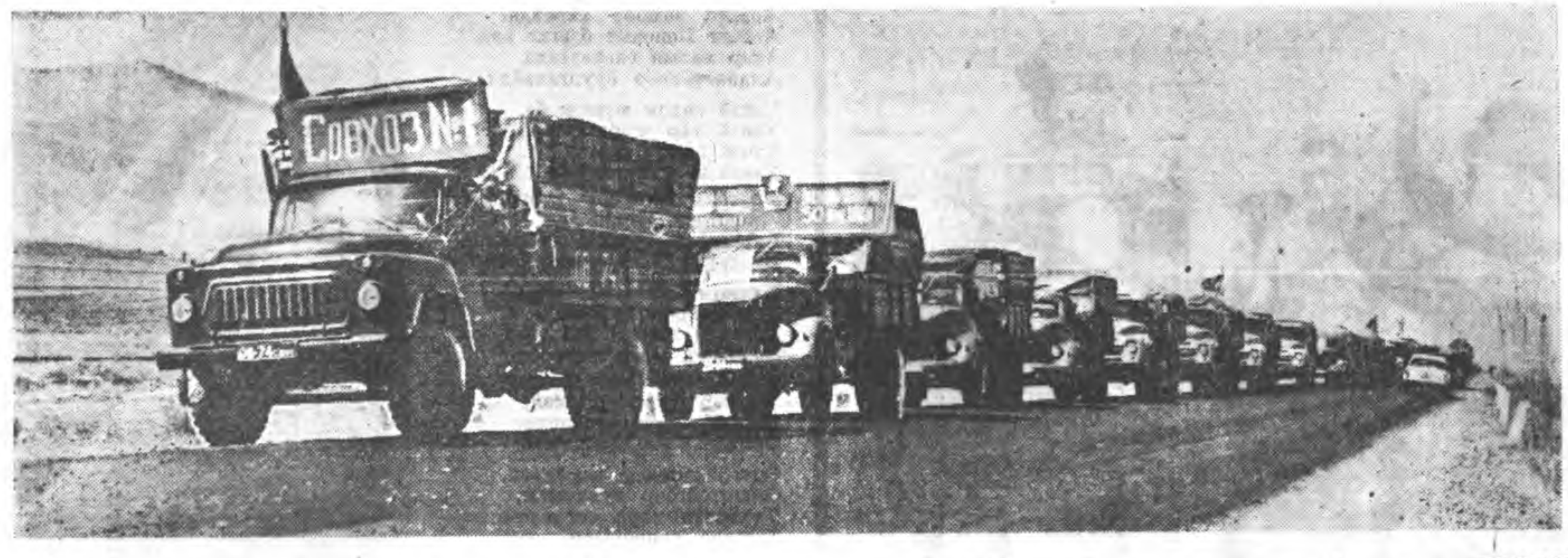
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүүшын гурбан агрегадые хабсаралгада шалгарһан бригадын бригадирнууд, Социалис Ажалай Герой Василий Сахатырь (зүүн гарһаа) Николай Деревянко хоёр.

ТАСС-ай фото.

ТАДЖИКИСТАН. Вахша мүрэнэй амидаралта уһаар ундалуулагдаһан Каратау нугын полинууд баян хэшэгээ хүнүүдтэ үгэжэ эхилбэ. Эндэхид 10 мянган тонно «сагаан алта» тушааха гэжэ шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хлопок тээһэн машинанууд.

ТАСС-ай фото.

...зоной бүхэсоюзна бүридхэлэй урда тээ

...ЯГТА ҺАЙН БЭЛЭДХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

...эй правительствын тог... ёһоор, 1970 оной янва... ...ай ороной хүн зоной бү... ...хэнь. Энэмнай арадай ... ехэ удха шанартай хэм... ...га мүн. Бүхэсоюзна бү... ...р улад зоной тоо, эрэ, ...ь, эрдэм һургуули ту... ...эл, хэдэг хүдэлмэринь ...ха. Нимэ мэдээнүүд ...ахын, соёл культурын ..., хүн зоной байдал һуу... ...н һайжаруулха хэмжээ ...үдые түсэблэлгэдэнь ...й зургаануудта хэрэгтэй ..., мүн эрдэм-шэнжэлэлгын ...дта шухала байдаг.

...зоной бүридхэл ямар онол ... хайшан гэбэл эмхитэй ...р үнгэргэхэ тухай һүүлэй ...учна зүблөөн дээрэ хэл..., хэблэлдэ бэшэгдэһэн. ...эн байна. Хүн зоной ...эна бүридхэл ямар прог... ...р үнгэргэхэб гэһэн асуу... ...ол анхарал хандуулагдана. ...эй ЦСУ-гай Хүн зоной ...эй управлениин бэлдэһэн ...зын программа үргэнөөр ...лсэгдэбэ. Энэ программа ...хэрэгтэ ороной ондо он... ...йондо 1967 оной март ...гэгдэһэн туршалгын бү-

ридхэл ехэ удха шанартай байгаа. Тэрээндэ 836 мянган хүн хабаадуулагдажа, олон янзын асуудалтай бүридхэлэй хуудаһануудта харюусаа. Туршалгын бүридхэлэй дүнгүүдые согсолон, научна эмхинүүдэй, түсэблэлгын, тоо бүридхэлэй зургаануудай, тус тус хүнүүдэй дурадхал һанамжануудые хараадаа абан, 18 асуудалтай бүридхэлэй программа эсэслэн баталагдажа, байгша оной апрельдэ статистикын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөгөөр һайшаагдаа.

Бүридхэлэй хуудаһандахи түрүүшын 11 асуудалда хүн бүхэн, үлөөшэ 7-донь дүрбэдэхи айл бүхэнэй бүлын гэшүүн гэхэ гү, али ороной улад зоной дүрбэнэйнь нэгэ хуби харюусахаар һанамжалагдана. Зарим хүнүүдэй харюусаха тэдэ 7 асуудал ямар удхатайб гэхэдэ, хэды хүн хаана, арадай ажахын ямар һалбаринуудта хүдэлмэрилнэб, бүхыдөө хүдэлмэриин наһанай хэды хүн гэрэйнгээ, бууса шадарайнгаа ажал хэнэб, хүнүүд ямар шалтагаануудаар орон соогуураа иишэ тиишээ зөөжэ байраа һэлгэнэб, ажал гэр хоёройнгоо хоорондо

хэр олон хүн хэды шэнээн зайда үдэр бүри ябанаб гэхэ зэргын асуудал элирүүлхэ зорилготой.

Тиигэжэ урдань үнгэрһэн бүридхэлэйхиһээ мүнөөнэй программа нилээд үргэдхэгдэһэн, олохон асуудал урданайхиһаа дэлгэрэнгыгээр табигдаһан илгаатай. Жэшээлхэдэ, бүридхэлэй хуудаһанай эхин, түрүүшын асуудалда (гэр бүлын ахалагшада ямар хамаатанай бии байһан тухай асуудалда) 1959 онойхиһоо дэлгэрэнгыгээр харюусаха юм. Урдань бүлын бага ехэнь элирүүлэгдэдэг һаа, харин мүнөө үбгэ һамган хоёр лэ гү, хэрбээ үхибүүдтэй һаа, тэдэнь хэдыб гэжэ мэдэгдэхэ болоно.

Хоёрдохи асуудалые абаад үзэбэл, мүн лэ урданайхиһаа ондоошогоор табигдана. Гэр бүлынхидһөө али нэгэнэйнь саг зуура үгы байһан тушаа асуудалда харюусахадаа, ямар шалтагаанаар үгы байбаб гэжэ бэшэхэ болоно.

Наймадахи асуудалда урдань харюусахадаа, түрэлхи ямар хэлэтэйбиб гэжэ дурдаад лэ дүүргэдэг байгаа һаа, харин мүнөө СССР-эй арадуудай хэлэнһээ үшөө яма-

раарнь һайн хөөрэлдэжэ, бэшэжэ шадахабиб гэжэ харюусаха.

Ажалайнь али нэгэ «мэргэжэл» тухай һайса мэдэжэ абахын тула, жэшээлхэдэ, ямар мэргэжэлтэй ябаһан бэ, хэды наһатайб гэжэ тодоруулха зорилго табигдана. Пенсионер болохоһоо урид ямар ажалтай байһамта гэһэн асуудалда харюусаха юм. Хүн зоной бүридхэлэй хуудаһанда оруулагдаһан эдэ, мүн ондоошье хубилалтанууд хадаа манай гүрэнэй бүридхэл, шэнжэлэлгын улам нарижуулагдажа, үргэдхэгдэжэ байһые гэршэлнэ бшуу.

1970 ондо үнгэргэгдэхэ хүн зоной бүридхэлдэ мүнөө ямар бэлэдхэл ябуулагдаха зэргэтэйб?

Советскэ правительствын тогтоохоной ёһоор, 1969 оной январиин 1 болотор нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй зургаанууд городуудай, хүдэлмэришэдэй посёлогуудай заха хилэнүүдыень һонордохохо, үйлсэнүүдэйнь нэрэ, гэрнүүдэйнь номернуудые тододхохо, байрын дансануудай хэр зүбөөр хүтэлэгдэжэ байһые хинан шалгахын тула тодорхой хэмжээ абаха уялгатай. Тиин байгша оной августын 15-най мэдээгээр, городууд болон

хүдэлмэришэдэй посёлогуудай 1077 үйлсын 903-нь нэрэ тодо һайнаар бэшэгдэнхэй гэжэ элирүүлэгдээ. Поселок, городуудтахи гэрнүүдэй 75 процентнь зүбөөр номерлогдонхой байба. Байрын дансануудай хахадһаа үлүүнь шалгагдажа дүүргэгдээ. Город, посёлогуудай, бусад томо томо һуурин тосхонуудай заха хилэнүүдые тодоруулһан картанууд олонхи районуудта хэгдэжэ байнхай. Республикын табан городой хоёртонь—Гусиноозерскдо, Бабушкинда, хүдэлмэришэнэй 13 посёлогой 7-донь үйлсэ гэрнүүдэй нэрэ, номернуудые һонордохолго дүүргэгдээ.

Гэбэшье хүн зоной бүридхэлдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри республика дотор юрэнхыдөө һайн ябана гэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, үйлсэ гэрнүүдэй нэрэ, номернуудые тодоруулха хэмжээнүүд һүүлэй үедэ һуларжа байнхай. Тусхайлан хэлэбэл, Улаан-Үдэ хотодо байгша оной январиин 20-ой мэдээгээр, үйлсэ, гэрнүүдэй хахадынь тодоруулагдаад байбал, һүүлэй 7 һарын туршада өөдтэй юумэн хэгдээгүй гэхэ гү, али бүхы үйлсэ, гэрнүүдэй үшөө 15 процентнь һонордохогдоогүй, нэрэ ба номернуудынь элирүүлэгдээдүй байһаар.

Хяагта хотодохи үйлсэнүүдэй гурбанайнь хоёр хуби, гэрнүүдэйнь миил 25 процент шалгагдаһан тоотой. Тиихэдэ Чикой гэжэ хүдэлмэришэдэй посёлогто схематическа карташье зохёогдоодүй. Мүн Захааминай аймагай хүдэлмэришэдэй посёлогуудта — Баян-Голдо, Холтосондо бэлэдхэлэй хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана. Кабанскын аймагай посёлогуудай Соведүүд һуурин тосхонуудайнгаа үйлсын нэрэ, гэрнүүдэй номер шалган тодоруулха хэмжээ ябуулгануудаа мүн лэ мууса бэелүүлнэ.

Хүдөөгэй һуурин тосхонуудай үйлсэ, гэрнүүдэй нэрэ, номернуудые тодорхойлһон схемэ зураха, айлнуудай гэрнүүдтэ номер үлгэхэ гэхэ мэтэ хойшолуулашагүй хүдэлмэри мүн лэ хойшо татагдажа байна. Бэшүүр, Багдарин, Петропавловка, Сосновоозерск, Турантаево, Хэжэнгэ, Хүдэри тосхонуудта хүн зоной бүридхэлэй бэлэдхэл илангаяа муугаар эмхидхэгдэнэ.

Үмсын гэрнүүдэй дансануудые һонордохохо, пропискада байдаг хүнүүдые тодорхойлхо хүдэлмэри баһал һулаар ябуулагдана.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ ушарнаб гэхэдэ, гүрэнэй статистикын районно инспектурануудай хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтэ багатайгаар хандадаг һаа, хүн зоной бүридхэлдэ бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябажа байһан тухай шанга хиналта хэдэггүй дээрэһээнь болоно.

Саашадаа ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, хүн зоной бүридхэлдэ бэлдэхэ түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэриие энэ оной ноябриин 1 болотор сүм дүүргэхэ, һүүлээрнь үлэһэн хоёр һара соо—ноябрь, декабрьда урдань абтаһан хэмжээнүүдэй шанарые шалгаха, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудаар дары хэмжээ абаха шухала. Тиимэһээ нютаг нютагта энэ талаар ямар байһыень райинспекторнууд шэнжэлжэ үзөөд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта мэдээсэхэ, түргэн хэмжээ абхуулха зэргэтэй. Хүн зоной бүридхэл хэгшэдтэ туһалха районно комиссинуудай зүблөөнүүд дээрэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие хаана, ямар эмхи зургаануудай хэр зэргээр ябуулжа байһан тухай зүбшэн хэлсэхэ шухала.

Бүридхэл эрхим һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ нягта нарин бэлэдхэл тон ехэ удха шанартай. Энээн тушаа В. И. Ленин 1920 ондо, хүн зоной бүридхэлые Совет гүрэнэй зургаанууд түрүүшынхеэ хэхэ гэхэ үедэ, губерниүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ эльгээһэн телеграмма соогоо иигэжэ зааһан байдаг.

«Губстатбюронуудай хэр зэргээр бэлдэһэнһээнь бүхы Совет республикын байгуулалтада тон шухала удха шанартай хэрэг. хүн зоной бүридхэлэй амжалта түгэсөөр үнгэргэгдэхэнь лабтай».

М. ЕЛАЕВ.
Буряадай АССР-эй статуправлениин начальнигай орлогшо.

ГУНЗАН УУЛЫН ХОРМОЙДО

ОЧЕРК

— Гурбадахи бригадымнай кукурузашан Гарифуллин энэшье жэлдэ ашагүйхэн ургаса хуряажа байна. Ошожо уулзабалтнай, һайн байгаа,—гээд «Мир» колхозой партийна эхин организациин секретарь Цырен Цыреторович Субанов манда сэхэ хэлээ һэн. Уданшьегүй бидэ Доодо-Бургалтайһаа урагшаа гаража, үрмэдэһэ ногоогоор хүбөөтэһэн хээрын годиру харгыгаар Гарифуллинай нютаг зорибобди.

...Дошхон долгито Зэдэ голой баруун бэеэр Гунзан уулын гурьбата шэлэнүүд нэмжыдэг. Тэрэнэй ара хормойдохи халсагай майлануудаар «аһалдаһан» үргэн, нарин таряалангай газарнууд, дайдын үнгэ нэмээн харагдана. Зэлтэрэ голой нюруу дамжан, уулануудай хабшал соогуур мултаржа шадаһан губи нютагай хуурай һэбшээн үе үе үзэгдөөд, энэ дайдаар эдеэшээд байһан ургаса таряае нэлэнхы долгёор нэшээд абана. Тэнгэриг, Зэлтэрэ һууринуудай саада захаар, баруун урдахи хүндые уруудан трактор, машинануудай хүнхинөөн сууряатана. Тэндэһээ сэл хүхэ кукурузын шэлбэ, набша зөөһэн автомашинанууд үе болоод лэ Тэнгэригэй тооһотой үйлсөөр хүндөөр хүсэлэн үнгэржэ байба.

Бригадын контородо ороходомнай колхозой ахалагша экономист Даша-Даба Батуевич Буенаев ерэнхэй, эндэхи бригадир Владимир Первушинтай хуряалгын дүн согсолжо байба.

— Гарифуллинаймнай ургаса гэмгүйхэн даа,—гэжэ бригадир экономист хоёр манай гол асуудалда зэргэ һагад харюусаба. — Энэ багтамнай тарилгын талмай таагүйшэг, ташалуур, хабшуу газарнуудта оршонхой гээшэ. Жэшээлхэдэ, кукурузамнай табан ондоо полинуудаар тараагдажа таригдаа һэн. Юрэдөө нэгэ газарта юм һаа, харууһалха, элдүүрилхэдэшье хүнгэн байха жэшээтэй гээшэ,—гээд нүхэр Первушин үргэлжэлүүлнэ.

— Гарифуллинай хүтэлбэрилдэг манай колхозой гурбадахи бригадын кукурузашадай звено байгша ондо 203 гектар талмайда тарилга хээ һэн. Мүнөө 170 гектарайнь кукуруза хуряагдажа, 5350 тонно силос дарагдаад байна. Энэмнай гектарһаа дунда зэргээр 320 центнер ургаса гараһан болоно бшуу,—гээд Даша-Даба Батуевич миһэрнэ.—Теэд Гарифуллимнай ургасынгаа энэ хэмжээгээр һанаагаа амарха хүн бэшэ. Юуб гэхэдэ, зарим участогуудайнь гектар талмай дунда зэргээр 360—939 центнер ургаса үгэдэг байна. Тиимэһээ «ургасымнай гараса яахадаа жэгдэ бэшэ байнаб» гэһэн асуудал манай суута кукурузашанай һанаае амаруулдаггүй юм. Үнэхөөрөөшье гайхалтай агша. Юрэдөө ургахагүй юумэнэй ургахаар бэлэдхэл, харууһанай хүдэлмэринүүдые хэдэг лэ, энэ Гарифуллинай звено, —гээ һэн ахалагша экономист.

Наиль Гарифуллинтай Мунустай гэжэ полиин захада уулзабабди. Нюрагаар үндэр, шүрбэһэлиг бэетэй энэ нүхэрые харахада, абаһаар лэ «хүдэлмэридэ хүдэржэһэн» хүн гэжэ этигэмээр һэн.

— Энэ һүүлшынгээ полиие мүнөөдэртэнь хуряажа дүүргэхэдэмнай, ургасамнайшье хэм соогоо бүтэн бүрин, хюруу унахын урда тээ абтаһан болохо,—гээд нүхэр Гарифуллин хөөрөөгөө эхилнэ.

— Энэ участогтнай бүхыдөө тракторай кабинын оройтой жэгдэ ургаса үгэһэн байнал. Юрэдөө гектарһаа хэды шэнээн хуряагдахань гээшэб,—гэжэ һонирхоходомнай, Наиль Гарифуллович кукурузын нэгэ эшэ хухалаад, үзүүрэйнь набшануудые иран, һүн эдеэтэй буурсаг харуулжа:

— Үшөөл нэгэ хэды хоног соо гарабал, эдеэшэжэ үрдихэдөө болохо байна бшуу. Энэ Мунустайда урда тээньшье тэмгүй гарагша һэн. Харин мүнөө жэлдэ эндэһээ гектарай 400-гаадые сохом лэ абаха гээшэ хабди,—гээ һэн.

— Наиль Гарифуллович, звенодотнай олон хүн ажалладаг гү?

— Зургаан эхэнэр зон. Тэрэ тоодо минии һамган, Разья.

— «Кукуруза гээшэмнай манай хизаарай уларилда нилээд лэ үнжэгэн» ургамал гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье манай республикада энэ шэмэтэ тэжээлые шадамараар харууһалжа ургуулаад, үндэр ургаса түйладаг хэдэн нүхэдэй нэгэн та һэн хойноо, ажал хүдэлмэриингөө дүршэл тухайда хөөрэжэ үгыт.

— Тиимэ гайхалтай дүршэлшье гэжэ юун байха һэм, зүгөөр бүхы ажалаа саг соонь лэ хэжэ амжадаг заншалтайбди,—гээд нүхэр Гарифуллин миһэрһэнэйнгээ удаа бодолгото болон хөөрөөгөө дэлгэнэ.—Намарһаа эхилээд бүхэли үбэлдөө кукурузынгаа полинуудта шэбхэ гаргажа обоохойхонуудаар орхидогбди. Тиихэдэмнай хүр саһаншье тогтосотой байдаг гээшэ. Удаань, апрелиин эхеэр, хорёод хоногой туршада хаа хаанагүй уһалалга үнгэргэгдэдэг. Тэрэнэй һүүлээр шэбхээ тааруугаар тараажа, минеральна үтэгжүүлгэ болохо суперфосфат болон аммиачна селитрэ гэхэ мэтые гектарай 2—3 центнерээр нэмэжэ сасадагбди. Тиигээд лэ майн 10-аад болотор полинуудаа хахалжа дүүргэмсээрээ, таба, зургаан хоногой туршада газараа «амаруулаад», тарилгаа эхилдэгбди. Түрүүшын эшэнүүдэй бултаймсаар культиватор ябуулжа, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэдэг. Ургасын һулаар бултайжа байһан газарта культиваци илангаяа ханалтайгаар хэгдэхэ ёһотой.

Энэ жэлдэ полинууд дээрээ хамтадаа 4800 тонно шэбхэ, тус тустаа 20—20 тонно хоёр зүйлэй минеральна үтэгжүүлгэ гаргаа һэмди.

Нёдондо звеномнай 5130 тонно кукурузын эшэ набша ургуулһан юм. Тэрэмнай Тэнгэригэймнай малай томодхогдомол фермэдэ хүсэд хүрөөд, колхозой бусад отделениин гүүртэнүүдтэ хүртөөгдөө юм.

— Мүнөө жэлдэ звенотнай хэды шэнээн кукуруза ургуулха түсэбтэй һэм?

— 5500 тонно...

— Теэд энээндээ хэды шэнээн үлүүлхэтнай гээшэ ааб?

— Хари. Харажал үзэхэ болоо гүбди даа,—гээд нүхэр Гарифуллин хазаар моритой хүнэй тухай үнэрөөр, шургашагүй шэдхэ шугыдал адляар ургаһан кукурузынгаа энэ һүүлшын поли руу зангаад, трактортаа һуужа, хуряалгынгаа хүдэлмэриие түргэдхэхэеэ яараа һэн.

...Бүхэли үдэртөө баруун хойноһоо нүүжэ байһан үүлэд үдэшэлэн багта ходоржо, тэнгэриин тооно зэнхэгэр хүйтэн шэнжэтэй болоод байба. Зэдэ голһоо бууһан һэрюубтэр һэбшээндэ Гунзан уулын шэнэһэн хүбшэ үйдхартай хүжүүнээр шааян даршана.

Бидэ мүнөө бригадын конторын газаа Владимир Федорович Первушинтай дахинаа уулзабабди.

— Мүнөө һүни хюруу унахань лэ гээшэ аабза. Боро хараан болотор хүбүүднай хуряалгаа дүүргэхэнь гээшэ гү,—тэжэ тэрэ һанаата болон, тракторнуудай хүнхинөө шагнаархана.—Угайдхадаа полимнай шулуурхаг аад, һүниндөө сабшажа болохогүй...

— Энэ юрэдөө, Гарифуллин «Алтан Одо» яларуулха болоожо байһан хүн даа,—гээд, шэмээгүй байһанайнгаа удаа, Владимир Федорович унтарһан тамхияа носоожо, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. —Ажал хүдэлмэридэ абаһаар лэ шэмэрүүхэнээр хүрөөд, унгидань хүрэжэ, амтыень абажа һаладаг зантай юм. Арбан найман жэл үнгэршэбэ гээшэ гү даа... Тиихэдэ Оёорой механизациин училищи дүүргээд, залуухан лэ хүбүүд трактористнууд ябагша бэлэйбди. Хабар, зунай хахалалгада, илангаяа үбһэ хуряалгада ябахадаа, ажалай үедэ «зөөлэн бүхэлэ» алил булигдахаа һанахаш. Тиихэдэл Наильнай манаа амиды могойгоор ташуурдажа, һүнэһыемнай гаратар хэһээдэг һэн. Манайшни эндэ могойнууд олон юм. Хоротойшье, хорогүйшье—дүүрэн даа. Үе наһаараа эндэ ажаһуулаг, үбгэд, хүгшэднайшье могой харахадаа ара нюргаараа абаахай гүйлгэдэг юумэл. Тиихэдэ Наиль харажархибал, эрьюулжэ бариад., эбхэжэ эбхэжэ үбэр хармаандаа хэжэрхихэ. Тэрэнь үнишье болонгүй тэндэһээнь атиралдан гараад, нэгэ гэбэл хүзүүень орёогоод ябаха, үгышье һаа нюурайнь урда гохилзон байха. Юрэдөө хүхэ һаа, мүнөөшье энэ жэхымэ «номернуудаа» харуулха ёһотой,—гээд Первушин миһэрээ һэн.

Наиль Гарифуллин 1964 онһоо эхилжэ Зэлтэрын кукурузашадай звеное хүтэлбэрилнэ. Тэрэл жэлдэ 200 гектар дээрэ анха түрүүшынхеэ тарилга хээд, гектарай 180 центнер ургаса хуряаһан байгаа. Удаадахи жэлэйнь ургаса 120 центнерээр дээшэлһэн юм. Гэбэшье 1968 ондо тус звено гектарай дунда зэргээр 400 центнер ургаса хуряажа, Россин Федераци дотор түрүү һууриде гараад, мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа. Удаадахи жэлдэнь РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэжэ, Наиль Гарифуллин өөрөө Карпат шадарай курортын путевкоор шагнагдаа һэн. Эдэ бүтэдые Гарифуллинай звеногой ургуулһан энэшье жэлэйнь ургаса гэршэлнэл.

Үдэрэй ошохо бүри элшэ дулаагаа татажа байгаа наранай холын баруун хүтэл дээрэ хүрөөд жаргахаяа байһан үедэ, Зэлтэрэ нютагһаа бусаха замдаа гарабабди. Эгээл тэрээхэн хирэдэ. Гунзан уулын хормой болохо Мунустайн губээ дээгүүр хуряалгаа дүүргэһэн трактор, машинануудай зэлэ татан Зэлтэрэ һууриһ шэглэжэ ябахань харагдад бэлэй.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ Н. Г. Гарифуллин Мунустайн полидо.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Зэдын аймаг.

...ЭБЛЭЛ ...ЛООР ...АХИНА

1969 ондо абтаха хэблэлдэ захил хэлгын эхилхэдэ Улаан-Үдын нефтебазын партийна эхин организаци энэ шухала хүдэлмэриие комсомол басаган Люба Берлинскаяда даалгаа һэн.

Люба Берлинская нефтебазын хүдэлмэришэдэй дунда хоёрдохи жэлээ хэблэл тараажа байна.

Энэ жэлдэ газетэ, журналнуудта илангаяа олоор захил хэгдэнэ. Эндэхи хүдэлмэришэд түбэй газетэ, журналнуудһаа гадна, республикынгаа «Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул» болон «Бууряад үнэн» гэхэ мэтэ газетэнүүдые илангаяа олоор захиба.

Хэблэл захигшадай дунда П. П. Рагускина, В. К. Кутах, Н. Ф. Благушин, М. М. Стафеев болон бусадшье тус тустаа 25-һаа 40 хүрэтэр түхэригэй янза бүриин газетэ, журналнуудые захяа.

Нефтебазын хүдэлмэришэд мүнөө үень хамтадаа 1060 түхэригэй хэблэл бэшүүлэнхэй.

Хэблэл захилга үргэлжэлһөөр.

М. СУТУРИН.

...мой таг дээрэ

...ИЛЬИЧЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

...унис парти болон Совет... ...ие байгуулагша Владимир ...Ленинэй түрэһөөр 100 жэ... ...дэ бэлэдхэл хаа хаанагүй ...р ябуулагдажа байна. ...эй хамта Ильичэй ажабай... ...он ажал ябуулгын үльгэр ...рэ залуу үетэниие хү... ...хэ гэһэн зорилго улам ...и удха шанартай болоно. ...э манай республикын ...й министерствын инспек... ...Л. Номтоевой «В. И. Лени... ...байдал болон ажал ябуул... ...шээ дээрэ һурагшадые хү... ...гэ» гэһэн брошюра са... ...аа гэжэ онсолон тэмдэг... ...Энэ ном соо республикын ...нуудай хүдэлмэриин дүй ...согсологдон тобшологдоно. ...ээ Улаан-Үдэ городой ...интернат һургуулиин баг... ...й коллективэй ябуулдаг ...тухай бултанай анхарал

хандуулмаар ха. Эндэ В. И. Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулгын жэшээ дээрэ үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие тусхай системээр, удаа дараалуулан ябуулжа, иимэ зорилгонуудые урдаа табина гэбэл: нэгэдэхеэр, В. И. Ленин арадай зол жаргалай түлөө яажа тэмсэдэг һэм гэжэ һурагшадта харуулха; хоёрдохёор, бүхы үе сагуудай агуу ехэ хүн Ленинэй образые дэлбэлэн харуулха, гурбадахяар, Ильичэй захяануудые тайлбарилан, тэдэниие дүүргүүлжэ һургаха. Эдэ зорилгонуудые дүүргэхэдээ класс классһаань дулдыдан, элдэб арга хэрэглэдэг байха юм. Гол шухалань гэхэдэ, һурагшадай олоһон эрдэм мэдэсые ленинизмын үзэл сурталаар нэбтэрүүлхэ хэрэг болоно. Хэшээлдээ Ильич тухай багшын хөөрөөн ехэ һуури эзэлдэг. Володя Ульяновай һайн һайхан шэнжэ шанарые, тэрэнэй зан абариин яажа бүрилдэһые харуулха шухала. Хэшээлдээ буряад поэдүүдэй шүлэгүүдые болон бусад материалнуудые хэрэглэхэдэ таарамжатай.

Мүн ленинскэ уншалгануудые үнгэргэхэ гээшэ ехэхэн удха шанартай. Тиихэдээ арга оншыень оложо, элдэб арга хэрэглэхэ гээшэ ехэ үүргэтэй. Уншагшадай конференци, Лениниие хараһан хүнүүдтэй уулзалга, кинофильмнүүдые харалга гэхэ мэтые хэрэглэжэ боломоор. Ленинэй байһан газарнуудаар аяншалга эмхидхэхэ, В. И. Ленинэй музейнүүд, таһалганууд болон булангуудые байгуулха гээшэ һурагшадые хүмүүжүүлгэдэ баһал ехэ үүргэтэй.

Багшанар иимэ һайшаалтай хэрэгээ бэелүүлхэдээ энэ номые хэрэглэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

А. СОДНОМОВ.

ОЛИМПИИН ГАЛ— ИСПАНИДА

БАРСЕЛОНО. (ТАСС). Итальянска далбагата онгосоор Генуяһаа Барселоно асарагдаһан XIX олимпиин галай 11 үдэрэй аяншалга Испанида эхилбэ.

Арадуудай хоорондохи эб найрамдалай, хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болохо олимпиин галые Барселонодо хүхюу баяртайгаар угтаһан байна. Гал асарагшадые амаршалхаяа хэдэн мянган хүн үйлсэдэ гараа. Таба мянган гулабхаа тэнгэридэ табигдажа. Каталониин талмай дээрэ баяр ёһолой уулзалга болоо.

Испаниин газар дээрэ олимпиин гал түрүүшынхеэ асарагдаһан байна. 1372 спортсменүүд олимпиин галые тус ороной харгыгаар абажа ябаха. Эдэнэрэй хүрэжэ ошохо газарынь Америкые нээһэн Христофор Колумбын гайхамшагта аяншалгаа эхилһэн Палос гэжэ порт болоно.

ЧЕХОСЛОВАКИИН ХАРГЫ ЗАМУУДААР

Совет Армиин сэрэгшэд Польшын Арадай Республикын сэрэгшэдтэй уулзажа, шэнэ һонин тухай хөөрэлдэнэ.

ТАСС-ай фото.

Абарга номоор харбадаг
Алёша Попович бэшэл аад,
Аяар холын сагаалсада
Алдангүйгөөр буулганабди.

Хэнэй годли мэргэн бэ,
Хэнэй гар шэртэһэтэйб?!
Хэнэй бодол түргэн бэ,
Хэнэй нюдэн галтайб?!

Мэргэн түргэнөөр туршалсаи
Мишэтээ, һоринобди.
Бўргааһан номоёо хүбшэлжэ,
Булсуудань хүрэтэр татанабди

Хүхюун Таня хашалгүй,
Хорёо дээрэ һуушоод,
Хэнтнай мэргэн ааб гээд,
Хэлэжэл, гасаалжал байна.

Хүлеэгээрэй даа, Танихан
Хүрэжэ ерэхэл сагнай.
Ёһотойл номо годлихон
Орохол бээз гартамнай.

Одоол тиихэдэ хараарай,
Оншотойгоор тудахыем,
Түхэреэн хара сагаалсын
Тэгэндэ хоноохыем.

Ехэ мүрысөөнүүдтэ
Ерэхэдээ намтай золгохош.
Алда номоо татажа,
Алдангүйгөөр буулгахаб.

Хүлеэгээрэй даа, Танихан,
Хүрэжэ сагнай ерэхэл.
ёһотойл мэргэн гэлсүүлдэг
Хаһамнай орохол.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ЦААНАҺАА

Урда Вьетнамай патриодуудай амжалта

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Куангнам провинцида сентябриин 5-һаа 7 хүрэтэр гурбан үдэрэй турша соо байлдаа хэхэдээ, дайсанай 427 солдадые алаа, шархатуулаа, плендэ абаа гэжэ Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Куангнамай провинцида августын 22-то патриодууд дайсанай 11 постдо тэнтэ добтолжо, дайсанай 300 шахуу солдадые хүлһөөнь буулгаа.

Хюэһээ 7 миль тухай газарта байдаг американ сэрэгүүдэй лагериие арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд августын 29-дэ добтолжо 451 хүниие хүлһөөнь буулгаа. Патриодууд 12 томо буу усадхаа, американ вертолёдые тэһэлээ, хэдэн склад галдаа.

Митхо провинцида августын һүүлшын 10 үдэрэй турша соо Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай 1.640 солдадые хүлһөөнь буултаа, 38 бронетранспортёр тэһэлээ, 4 сэрэгэй судна уһанда шэнгээгээ, 7 самолёт буудажа унагаагаа.

Израилиин сэрэгэйхидэй гэмтэ ябуулганууд

КАЙР. (ТАСС). Суэц, Исмаиль, Порт-Тауфик, Эль-Кантара городуудые Израилиин сэрэгүүд артиллереэр зэрлиг муухайгаар буудаа. Суэцкэ каналай баруун эрьеые зубшан оршодог эдэ городуудай энгэй хүн зондо горитой хохидол ушаруулагдаһан байна.

Суэцкэ 100 гаран тэр байшан горитойгоор һандаргагдаа. Исмаиль город уһагүй үлөө, юуб гэхэдэ, уһа бэлүүрдэдэг башня һандаргагдаһан байна бшуу.

Гражданска хүн зоной ами наһанда аюул тохёолдуулдаг Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хэгдэжэл байһан дээрэһээ Суэцкэ канал шадар оршодог һуурин газарнуудай хүн зон түрэл газар нютагуудһаа гаража ошохо баатай болоно. 1967 оной июньдэ Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга хэһэнһээ хойшо Суэцэй зоной тоо 260 мянган хүнһөө 60 мянга хүрэтэр хороо. Исмаилиин зоной тоо 1967 оной июньдэ 173 мянган хүн байгаа һаа, мүнөө орөйдоол 5 мянга болонхой.

Имагтал сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд буудагдаа тэйөн хэбэртэйгээр израилиинхидай баталан хэлэдэтые Суэцэй губернатор Саид Махмуд эрид шууд буруушаагаа. Сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд Суэцтэ угы юм, энэ хадаа Египедэй городуудые бомбодолгын гэмтэ муухайгаар хэтлэһые үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

ЯПОНҺОО ЕРЭХЭ АЯНШАЛАГШАД

Совет-япон туристска холбоо барисаан үргэдхэгдэжэл байнхай. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ Японһоо 32 мянган аяншалагшад СССР-тэ ерэһэн байгаа һаа, мүнөө жэлдэ тэдэнэй тоо 40 мянга шахуу болохо байна. Тиихэдэ 1967 ондо 64 мянган совет эрхэтэд Япон ороһон байгаа.

Эдэ мэдээнүүдые совет ба япон журналистнуудта зорюулагдажа, сентябриин 10-да үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ «Интурист» гэжэ бүхэсоюзна акционернэ бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ В. К. Бойченко дурдаһан байна. Японһоо ерэхэ туристнуудай аяншалга хэхэ хэдэн арбаад маршрут тодорхойлон хараалагданхай гээд тэрэ мэдээсээ.

Ерэхэ жэлһээ Сибирь соогуур аяншалга үргэдхэгдэхэ. Тэрэнэй тулада шухала материально-техническэ бааза мүнөө байгуулагдажа байнхай. «Интурист» хэдэн шэнэ гостиницануудые барижа эхилээ. Братскдахи «Падун» гэжэ гостиница түрүүшын аяншадые һаяар хүлеэн угтахаяа байна. Байгал далай дээрэ туристска бааза нээгдэхэ. Тэрэшэлэн Хабаровскда, Эрхүүдэ шэнэ гостиницанууд нээгдэхэ юм.

Журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа В. К. Бойченко иигэжэ мэдээсээ. «Интурист» мүнөө Японой 30 туристска фирмэтэй харилсаа холбоотой. СССР-тэ 1969 ондо аяншалга эмхидхэхэ тухай хэлсээнүүд һаяар эхилхэ байна.

Тиихэдэ, «Интурист» совет эрхэтэдэй Япондо аяншалгые эмхидхэхэ. В. К. Бойченкын мэдээсэһэнэй ёһоор «ЭКСПО-70» гэжэ бүхэдэлхэйн выставкын Осакада болохо байһантай дашарамдуулагдан, СССР-һээ Япон ошохо туристнуудай тоо 1970 ондо илангаяа олон болохо байна.

ТАСС-ай корр.

КАИРСКА КОНФЕРЕНЦИИН ШИИДХЭБЭРИ

КАИР. (ТАСС). Американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан вьетнам арадые дэмжэһэн «бүгэдэниитын политическэ декларациие» Ази, Африкын арадуудтай һанал нэгэдэлгын организациин онсо яаралтай конференци баталан абаа. Декларации соо иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Вьетнам арадай тэмсэл социалис оронуудай, мүн бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудаар һайшаагдана, шууд сэхээр дэмжэгдэнэ.

Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн, бэеэ даанхай бүрин эрхэтэ байдалаа хамгаалан вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлые конференци нэгэн дуугаар дэмжээ.

Оронойнгоо урда ба хойто талада зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, вьетнам арадай түйлаһан илалтануудые, тэрэшэлэн Вьетнамай национальна, демократическа ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй холбооной Урда Вьетнамда байгуулагдаһые конференци ехээр һайшаана. Парижда боложо байһан тусхай хөөрэлдөөнүүд дээрэ Вьетнамай Демократическа Республикын баримталжа байһан хараа бодолые конференци хүсэдөөр һайшаагаа.

Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ хүдэлөөе шангадхахыень Ази, Африкын, бүхы дэлхэйн арадуудые конференци уряалһан байна.

«Бүгэдэниитын политическэ декларациие» нэгэн һаналтайгаар дэмжэхыень дэлхэйн бүхы демократическа, түрүү үзэл бодол баримталдаг организацинуудые онсо лаяралтай конференци уряалаа. Вьетнамай Демократическа Республикын хараа бодолые дэмжэхын тулада конференциин делегациие Париж эльгээхэ, вьетнам арадтай һанал нэгэдэлгын неделиие 1968 оной октябриин 15-һаа 21 хүрэтэр эмхидхэхэ шухала гэжэ конференци тоолоһон байна.

Джонсоной тусхай туһалагша Алас-Дурна зүгтэ аяншалхаяа гараба

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Азиин экономическа ба социальна хүгжэлтын асуудалнуудай талаар США-гай президент Джонсоной тусхай советник Юджин Блэк Алас-Дурна зүгэй ба Зүүн-Урда Азиин оронуудаар аяншалхаяа ниидэн гараа. Ю. Блэк Япондо, Филиппиндэ, Урда Вьетнамда, Камбоджодо, Таиландада аяншалха үедөө, эдэ оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха, али али оронойнгоо һонирходог асуудалнуудые тэдэнтэй зүбшэн хэлсэхэ гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэд мэдээсээ. Тусхайлбал, Сагаан байшангай тунхаглаһан мэдүүлгын ёһоор Ю. Блэк Япондо аяншалхадаа, Зүүн-Урда Азида дайнай хойто тээ хэгдэжэ байһан шэнэдхэлгэдэ ба эндэхи хүгжэлтын программада хамаатай асуудалнуудые Японой премьер-министр Сато болон бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсэхэ һанаатай. Меконг мүрэнэй адаг шадарай хүгжэлтын талаар комитедэй бэелүүлдэг программада Холбоото Штадуудай хабаадалсалгада хамаатай асуудалые хаража үзэхын тулада президент Джонсон Ю. Блэк гэгшые Зүүн-Урда Ази эльгээгээ гээд тус мэдүүлгэ соо мүн лэ хэлэгдэнхэй.

Юумэнэй сэн нэмэжэл байһаар

ТОКИО. (ТАСС). Барайгарай сэнгые энэ оной октябриин 1-һээ 5,7—8,25 процентээр шэнээр дээшэлүүлхэ тэһэн шиидхэбэри Японой правительство сентябриин 10-да гаргаа гээд Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ. Японгуудай эдеэ хоолой энэ гол шухала продукциин сэн нёдондо 14 процентээр нэмээ һэн.

ТЕХАСТА ҮЛЭСХЭЛЭН ЗОН ЮУНДЭ ОЛОН БЭ?

Техас бүхы Америкэ соогоо ондоошог байдалтай штат юм. Техасай зон штадайнгаа баялигууд тухай һайрхаха дуратай агша. Нээрээшье, олохон хубалза миллионернүүд, тэрэ тоодо Гарольд Хант, Поль, Гетти гэдэгүүд, эндэхи нефтиин ехэ нөөсэ ашаглажа, тэһэ биса һүрэхэһөө нааша баяжана. Эндэ эгээл үнэтэй гостиницанууд, эгээл баян магазинууд бии. Үнгэрхэдөө, үмсын самолёдшье, нохойдо нэмэрхэ норкын арһан нэмэргэшье эндэһээ худалдан абажа болохо юм. Тэдэнэр энээн тухай бэшэхэ дуратай аад, Техасай ажалшадай үгытэй ядуу байдал тухай дурдахаһаа али болохоор зайсадаг.

Техас ерэһэн граждан мүрдэлгын комисси Сан-Антонио хотын хүн зоной ажабайдалтай танилсаа. Эдэнэй олонхинь мексикан уг гарбалтай американецууд. «Шуһаар бага байһанһаа саг үргэлжэ олон хүн үбшэлдэг, нэгэтэй болоһон аад, түрэхынхиһөө бага шэгнүүртэй үхибүүд үсөөн бэшэ ушардаг, тиихэдэ гурба-таба наһатай үхибүүдэй шэгнүүр хорин фунтһаа дээшэ бэшэ байдаг» гэһэн тобшолол тэрэ комисси хээ.

Техаста үхибүүдэй үхэлгэ улам олошорно: Хэрбээ дүрбэн жэлэй саана түрэһэн 10 мянган үхибүүнэй 219-ниинь жэл болонгүй гээгдэдэг байһан һаа, харин мүнөө 243-ниинь наһа барана. Гэхэтэй хамта энэ штадай 15 округто нэгэшье врач үгы.

Комиссиин хэһэн тобшололой ёһоор, Техасай 30 округой хэдэн мянган хүн хэзээшье садатараа эдеэлдэггүй байна. Энэ асуудал шиидхэбэреэ хүлеэһээр үнинэй. Штадай бүхы зоной гурбанайнь нэгэ хуби үлэн хооһон байдалтай.

Нимэ эшэгүүритэ үзэгдэлые олониитын мэдэхэдэ, Америкын засагаархидта зохидоггүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ тэдэнэр комиссиин тобшолнуудые буруушааха һэдэлгэ гаргана. Сан-Антонио хотын хабаададаг округой улад зониие үлэн хооһон байдалтай гэһэниинь худал, мексикан уг гарбалтай американецууд зүбөөр хоолложо шадахагүй дээрэһээ үлдэнэ,—гэжэ округто байдаг тусхай түлөөлэгшэ Плок гэдэг мэдүүлһэн байха юм.

Гэбэшье нимэрхүү мэдүүлгэ мүнөө хэниешье үнэншүүлжэ шадахагүй ааб даа. Харин дээрэ дурсагдаһан үзэгдэлнүүд үнэхөөрөө бии гэжэ Техас штадые США-гай конгресстэ түлөөлдэг сенатор Ярборо мэдэрхэ баатай болоо.

В. КАЧАНОВ.
(АПН).

„НЯН ЗАН" ГАЗЕТЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ ТАЙЛБАРИ

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ США хоёрой хоорондо Парижда боложо байһан тусхай хөөрэлдөөнүүд американ правительствын гэмээр урагшагүй байһан зангаараа гээд «Нян зан» газетэ сентябриин 10-да политическэ тайлбари соогоо бэшэнэ.

Париждахи уулзалга дээрэ бидэнэр һайн һайхан дура хүсэл гаргаабди гээд тайлбари соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Манай арад эб найрамдалые хүсэдэг, зүгөөр эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдал хангадаг ёһотойл амгалан тайбан байдалые хүсэдэг байнабди. Хэрбээ американ правительство «амгалан байдал туйлахые» хүсөө гэшэ һаа, ямаршье эрилтэ табингүйгөөр ДРВ-дэ эсэргүү бомбодолгонуудые, бусад бүхы сэрэгэй ябуулгануудые болюулха ёһотой. Тиигээд лэ байхадаа вьетнам арадай шухала национальна эрхые хүндэлхэ ябадалда үндэһэлэн Вьетнамай асуудал амгалан ёһоор шиидхэхэ эрхэ байдал хангахаар бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ аргатай болохо байна.

Манай арадай хараа бодол үнэн зүб, тон эли тодо гээд тайлбари соо заагдана. Энэ хадаа ДРВ-гэй правительствын дүрбэн пункт, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын политическэ программа болоно. ДРВ-гэй правительствын ба Урда Вьетнамай НФО-гой хараа бодол Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдэй шухала гол ёһонуудта тааралдана. Манай арадай үнэн зүб хараа бодол американ арадай аша туһада, дэлхэйн арадуудай хүсэл эрмэлзэлгэдэ тааралдана. Эгээл имэһээ дэлхэйн олониитэ манай хараа бодолые үдэр ерэхэ тудам бүри ехээр дэмжэнэ. США-гай бодолгүй политикада улам шангаар эсэргүүсэлтэ үзүүлнэ.

ЭЛШЭН САЙДУУД ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛХЭЕЭ ЯАРАНА...

Социалис оронуудһаа Чехословакиие таһалха гэһэн империалистнуудай найдабариин мүнөө урагшагүйдөөд байхада баруун оронуудай һүйдхэл хэдэг центрнүүд Чехословакида боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй удхыень хазагайруулхын, оршон байдал гуримшуулан заһаруулгада һаад хэхын, революцида харша этэгээдүүдэй сухарилгые хайшаншье гээд дэмжэхын тулада хардалга гүрдэлгэ хэхэ бүхы аргануудые хүсэдөөр хэрэглэжэ ороо. Империалис хүсэнүүдэй хардалгануудые хэхэ, худал мэдээсэлнүүдые дамжуулан тарааха хэрэгтэ Темзын эрьеһээ «хархис номнол» хэдэг шадабаритан гол шухала һууринуудай нэгые эзэлнэ.

Коммунизмда эсэргүү галзуу идхалгые бүри шангадхахадаа, Англиин номнолшод олониитын дунда хүндэтэй байха гэжэ тоолодог дээрэһээ урдынгаа элшэн сайдуудай туһаламжые илангаяа дуратайгаар хэрэглэнэ. Англиһаа СССР-тэ элшэн сайд урдань байһан аад, абяа аниргүй болошоһон сэр Уильям Хейтер дахяад элирүүлэн гаргагдаа. Урданай дипломат бульварна газетэнүүдэй репортер шэнги «Таймсда» статья бэшэхэдээ, «Росси» дэлхэй дээрэ эгээн ехэ колонитой тон томо империалис гүрэн болоно» гээд убайгүйгөөр баталан бэшэһэн байха юм.

Тиихэ үедэ Англиһаа Чехословакида урдань байһан элшэн сайд сэр Сесиль Пэррот Би-би-си гэжэ радиогоор үгэ хэлэхэдээ, «советскэ эзэмдэлгэ угаа һүртэй муухай байгаа» гэһэн хэбэртэйгээр хэлээ. Сэр Сесиль һүүлшын һара хахадай турша соо Чехословакида байгаа ха юм. Бурхан зайлуулаг, «ямар нэгэн ондоо юумэн тухай» һанаандаа оруулжа бү байгаарайгты... Тэрэ чешскэ ханинарайнгаа уряалаар тэндэ амаралтаяа үнгэргэһэн байгаа». Тиихэтэй хамта тэдэнтэй сугтаа «Чехословакидахи үйлэ хэрэгүүд тухай һанаагаа зободог, үйлсэнүүдээр ябадаг, ород солдадуудтай хөөрэлдэдэг байгаал».

Дүршэлтэй тагнуулшан Сесиль Пэррот юрын хүн зонтой холисолдоод, харата ябуулга гаргадаг жинрэй хүнэй үүргэ дүүргэдэг байгаа гэжэ этигэнгүй байхыемнай зүбшөөгыт. Үшөө 1945 ондо мүнөөнэй элшэн сайд Уильям Баркертай хамта «Прагада Англиин посольствые нээгээ һэн. Гэбэшье энээн тухай мэдээсэхэдээ, Лондоной «Таймс» ондоо тала тухайнь абяа анир гараагүй бэлэй. Баруун оронуудай тагнуулнуудта генерал Геленэй гараһаа немецскэ агентурые бэеэрээ тэрэ тушаажа абаһан байгаа ха юм. Пэрродой хүдэлмэри үнэтэйдэ сэгнэгдээ. Тэрэ албанайнгаа шатаар түргэноор ургажа, эсэстэнь Ланкастерска университедэй ород хэлэнэй ба «советологиин» кафедрые толгойлходоо, «Интеллидженс сервис» гэжэ тусхай һургуулида кандидадууые шэлэн абадаг байгаа. Чехословакида Пэрродой ошоһониинь оройдоошье тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Тэрэ Англиин тагнуулай шатаар революцида харша нюуса хүсэнүүдые бэлэдхэхэ хэрэгые хүтэлбэрилһэн байгаа гэжэ баталан хэлэгдэнэ.

Урдын элшэн сайдууд иимэ юумэ хэдэг һэн. Харин мүнөөнэй элшэн сайдууд юу хэнэб? Чехословакидахи элшэн сайдаар сэр Уильям Баркерые томилолго «золтой хубитай ушар болоно» гээд Лондоной «Таймс» тоолоно. Тэрэ ород ба чех хэлэнүүдые һайнаар шудаланхай, «ородууд ба чехүүдэй абари заншалые һайнаар мэдэдэг». Элшэн сайд Баркер угаа сүлөө забдагүй байдаг гээд «Таймс» бэшэнэ. «Ушар байдал тухай бэшэхын тулада» Прага дуудагдаһан Англиин журналистнуудта үнгэрһэн бүхы неделиин турша соо тэрэ яаралтайгаар заабари үгөө. Энээндэ юу нэмээжэ болохоб гэхэдэ, Англиһаа Прагада байдаг посольство тэрэнэй хүтэлбэреэр революцида харша нюуса хүсэнүүдэй ябуулгые ударидадаг центрнүүдэй нэгэн, «хархис номнолой» штаб болгогдоһон байна. Социализмда эсэргүү үгэсэлгэ энээнтэй олон янзын холбоо барисаатай. Революцида харша этэгээдүүдэй нюуса станцинуудай кодые Англиин посольствын раци сүүдхэдээ хэдэн дахин хэрэглэдэг гээд ажаглагшад тэмдэглэнэ. Дэлхэйн оронуудай олониитые мэгдүүлхэ, худхуулха, Чехословакиин хүн зониие һүрдүүлэн мэгдүүлхэ зорилготой олон тоото хардалга гүрдэлгэнүүд эндэ зохёогдодог.

Һанаандаа оруулхын аргагүй зэрэб суу тараагдадаг: «Хэрбээ таанад үбдөө һаа, врачые оройдоошье дуудажа шадахагүйт. Москвагай нюуса полициин агентнүүд врачнууд ба медсестрануудай хубсаһа үмдөөд, санитарна машинануудаар город соогуур ябажа, хүн зониие олоор арестовална» гэхэ мэтэ.

Сэр Уильям Баркер өөрынгөө дипломатическа үүргые ондоошоор ойлгодог. Тэрэнэй урда тээ байһан ханинарынь Совет засагай тогтоһон түрүүшын жэлнүүдтэ ородой революцида харша этэгээдүүдтэ туһалхадаа, бага бэшэ хүсэлэл оролдолго гаргадаг байгаа.

Зүгөөр харата муухай хэрэгүүдые эрхилдэг баруун оронуудай хэршье галзууралдаа һаань. Чехословакидахи революцида харша этэгээдүүд урагшагүйдхэл. Орон дотор ёһо гуримай тогтоогдожо байһан эрхэ байдалда хүн зониие мэхэлхэнь империалис номнолшодто улам бүри бархэтэй боложо байнхай.

Л. ВЛАДИМИРОВ.
(АПН).

ШЭНЭ БАРИЛГА...

Зэдын аймагай түб ... Петропавловкын шэнэ ... жэл ошохо тудам хубил... хай. Шэнэ шэнэ бар... олоор хэтдэжэ, шулуу... үндын тобойно. Аймагай ... бэй түбхинэн торниход... баярлахагүйб.

Хилээмэ баридаг ... хуушан байрань мүнөөн... дэ ябашье хүрэжэ шад... лиһон байгаа. Тиимэһэ ... ниин шэнэ байра бари... дал хоёр жэлэй урда ... юм. Мүнөө тус асуудал ... орожо, пекарниин шэнэ ... барилга дүүрээ. Оньһо... дамал энэ пекарни ... турша соо 10 тонно х... рижа гаргаха аргат... ажалшадай депутадуудай ... Соведэй гүйсэдхэхэ ... гурбан дабхар шулуун ... сагта ашаглалгада ... «Сельхозтехникын» нэг... гэгшын мастерской бар... бэй ажалшад городойхи... туугүй байраар хангаг... лоо гэжэ баһа тэ... Уһаар халаагдадаг 8 ... байха хоёр дабхар һар... таһалгануудтай гэр ... дүүргэгдээд, ээдынь ну... хой.

Саашадаа бүри ехэ ... нууд аймагай түбтэ хэг... раалагдана.

А. ДОНДУ...

НАРАН ХИРТЭ...

Сентябриин 22-то Кур... до, мүн энэ областиин ... захын нютагуудта ... улад зон наранай хирт... раха байна. Энэ ушарта... рамдуулан наран тухай ... жэлгэнүүдээ ябуулхаар ... эрмэлзэнхэй. Тэдэнэр ... гамын һууринда сугларж... Ушарын хадаа эндэһээ ... һүүдэртэ наранай орожо ... гурбан секундын турша... халагдахань» эли байха ...

СССР-эй Наукануудай ... миин Газарай суранзын, ... рын болон радио долгин... ститудай, Грузиин Нау... академиин, Ленинградай, ... болон Ураалай универс... экспедицинуудэй гэшүү... түрүүлэн Ураалай үмэнэ... ерэбэ.

Советскэ Союзай ... хамта олон оронуудай ... шэд наранай хиртэлгые ... байна. Тэрэ тоодо США-... лиин, Франциин, ФРГ-гэй, ... ландиин, Швейцариин ... лиин научна экспедиция... жэлгэлэ хабаадалсахаар ... ска область эльгээгдэх... (Т...

ПРАВДА БУРЯ...

Мүнөөдэрэй но...

Нэгэдэхи хуудаһанда: ... мэргэжэлтэдэ—үдэр бүри ... рал» гэһэн түрүү бэшэ... чехословацка хэлсээн т... мюнике. Республикын ... совхозуудта ургаса ... ябаса тухай мэдээсэлнүү...

Хоёрдохи хуудаһанда: ... на ажабайдал» гэһэн га... В. Орловой статья. «Ин... болон экономистнуудай ... рисаан» гэһэн статья... орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: ... цида ерэһэн ажалшадай ... дэй тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... саанаһаа абтаһан мэд... Нютаг нютагай һонин. ... носхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУ...

18 часһаа «Спорт... гэһэн мультфильм. 18 ... минутаһаа «Кибернети... хөөрөөн» гэһэн киноо... час 40 минутаһаа «Ам... поли!» гэһэн теле... очерк. 18 час 50 м... хүгжэм. 19 часһаа «Х... рын һонин». 19 час 20 ... һаа «Где прошел гео... һэн киноочерк. 19 час ... таһаа хүгжэм. 20 час ... таһаа «Летопись полу... һэн дамжуулга (1963 ... час 35 минутаһаа ТАСС... тээр абтаһан мэдээсэ... 45 минутаһаа «Мален... лец» гэһэн уран ... фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ...

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ. ул. Лен... Телефоны: редактора — ... приёмная — 54-93. зам. ... ра — 68-08. зам. редактора ... ответ. секретаря — 50-52. ... вет. секретаря — 66-76. ... партийной жизни — 60-91. ... го хозяйства — 64-36. 63-86 ... ганды и агитации — 56-23 ... мышленности я строител... 61-35. советского строите... быта — 69-58. культуры ... 60-21. писем и рабселько... 67-81. информации — 34-05 ... ственная приёмная — 56-62 ... ное бюро — 57-63. фото... рия — 33-61.

Гор. Улан-Удэ типогр... Управления по печати ... сете Министров Бурасс...
Н-01900. Зак. №...